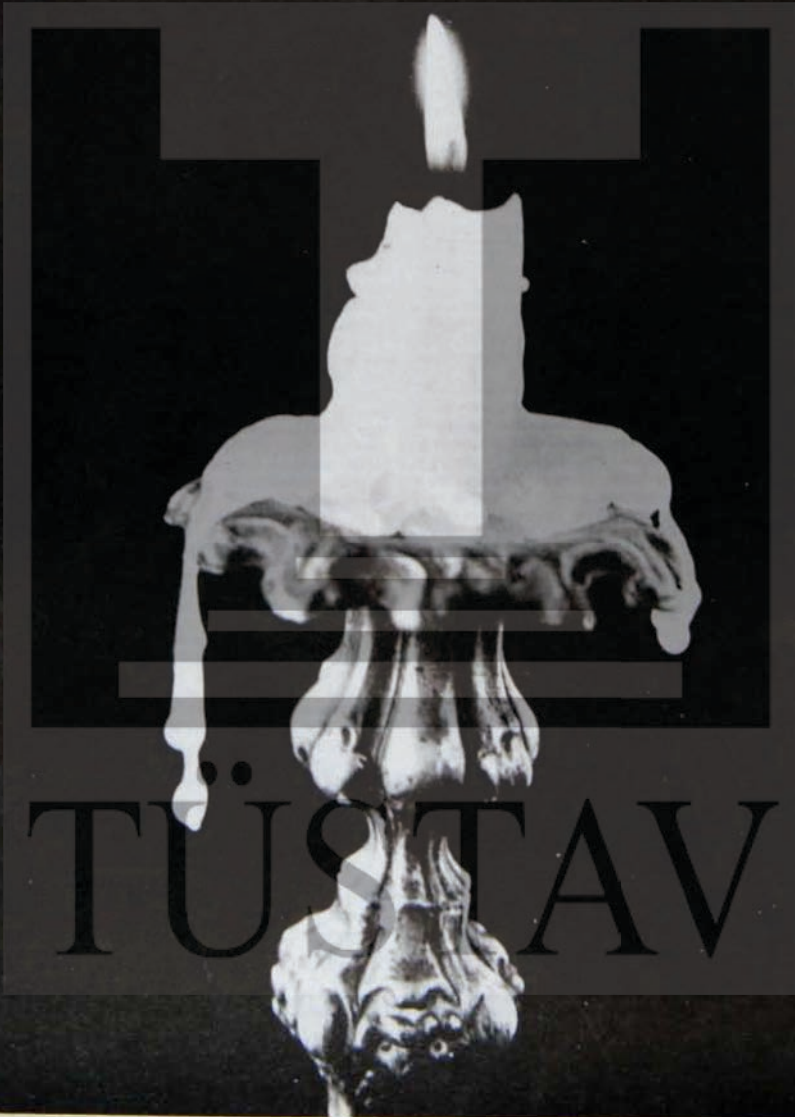

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASİ
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 58 - 18 MAYIS 1976 5 TL.

MC EKONOMİSİ: tırmanışın ardındaki yuvarlanış

ÖZERKLİĞİN KAYNAĞI

EMEKÇİ

SINIFLARDIR

TÜM ÖĞRETİM ÜYELERİ DERNEĞİ 10 - 12 MAYIS TARİHLERİ ARASINDA ANKARA'DA YÜKSEK ÖĞRETİM SORUNLARININ TARTIŞILDIĞI BİR SEMİNER DÜZENLEDİ. ÇOK SAYIDA ÜNİVERSİTE, AKADEMİ VE YÜKSEK OKULDAN GELEN ÖĞRETİM ÜYELERİNİN KONUŞMACI, YA DA TARTIŞMACI OLARAK KATILDIĞI BU SEMİNERİN İLGİNÇ OLAN ÖZELLİĞİ, İÇERİĞİ KADAR, SEMİNERİN ÜNİVERSİTE DIŞINDA DÜZENLENMİŞ OLMASIYDI. ÜNİVERSİTE, ÖZERKLİĞİNE VE KENDİSİNE SAĞLANAN TÜM GÜVENÇELERE KARŞIN, ÜNİVERSİTE KONUSUNDA SAĞLIKLILIK BİR GÖRÜŞ GELİŞTİREMEMEKTEDİR. ÜNİVERSİTENİN SORUMLU KURULLARININ SİYASAL DENGESİ HESAPLARINA KAPILARAK CESARETLİ ÇÖZÜMLER ÖNERMEKTEN KAÇINMASI, ÜNİVERSİTE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN BİR BÖLÜMÜNÜ FIKIRLARINI AÇIKÇA SÖYLEYEBİLECEKLERİ BİR ÖRGÜT KURMAYA İTTİ. BÖYLE BİR GEREKSİNİMİNİN SONUCU OLARAK ORTAYA ÇIKAN TÜMÖD İLK GENİŞ KAPSAMLI FAALİYETİ OLAN BU SEMİNERDE TOPLUMUMUZA GÜNCEL BİR KONU OLAN ÜNİVERSİTE SORUNUNA EGİLDİ.

Seminerin dikkati çeken bir yanı, belki de üniversite sisteminin ilk kez üniversite üyeleri tarafından yönetilmemesi, bir özleştirilmesini yapılmamasıydı. Bu eleştirinin yöneldiği temel konu bugün "üniversite özerkliğinin" kullanılabilirliği idi. Üniversiteye özerklik, toplumdaki siyasal baskılardan çekinmeden gerçekleri açığa dile getirmek için verilmiştir. Oysa bugünkü üniversite 1960'ların üniversitesi değildir, suskundur. Seminerde bu suskunluğun nedenlerinin üniversitenin 12 Mart uygulamasının getirdiği çekingenliği üzerinde atamaması ve daha önemli olarak, üniversite öğretim üyelerine diğer kamu personeline göre ayrıcalıklı ödeme koşullarının tanınması, bir tür "sus payı" verilmesi olduğu belirtildi.

ÖZERKLİĞİ NASIL KULLANILMALI?

Üniversiteye yönelen eleştiri, yalnızca özerkliği kullanılmaması değil, daha kötüsü bu özerkliği toplumun gerçeklerine artırıncı dönemde kullanılmamasıdır. Üniversitelerin, ülkenin tüm eğitim gereksinimlerini düşünmeden karar vermede oldukları, kapasitelerini arttırmakta direndikleri ve bu direnmenin

üniversite dışında, özerk olmayan yüksek okulların genişlemesine ve YAYKUR gibi kurumların doğmasına neden olduğu ortaya konmuştur.

Üniversite özerkliğinin kendisinin beklenen işlevleri yerine getirememesinin "üniversite özerkliğinin" gereksizliğini değil, yetersiz kaldığı kantladığı üzerinde durulmuştur. Üniversitenin özerkliği özlenen yolda kullanılabilemesi için gerekli koşulların, üniversitenin demokratikleşmesi olduğu seminerde vurgulanmış temel konu olmuştur. Üniversitelerin denetimlerinin gerekli olduğu, fakat bu denetim yolunun üniversite dışı hükümet organlarından değil, üniversite içinde yönetime asistanların, öğrencilerin ve üniversitede çalışan tüm emekçilerin etkin bir biçimde katılmasından geçtiği benimsenen ilkelere bir örnek olmuştur.

ÖZERKLİĞİN DAYANAGI

Bugün Türkiye gibi kapitalist sistemin çevresinde bulunan, ekonomik olarak bağımlı ülkelerde burjuvazinin niteliğinin, metropol ülkelerde kapitalizmin geliştiği dönemlerdekinden farklı olduğu üzerinde durulmuştur. Metropol ülkelerde kapitalizm gelişirken üniversite

özerkliği burjuvazinin savunduğu bir ilke iken, bugün çevre ülkelerinde burjuvazinin bu desteği vermediği, bu nedenle üniversite özerkliğini savunmada dayanılacak tek sınıfın emekçiler olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle üniversite içinde bir akademizm kaygısıyla, katılmıyın yalnızca öğrencilere sınırlanmaması, üniversite emekçilerine de katılma hakkı verilmesi üzerinde durulmuştur.

Bağımlılığın yalnızca özerklik konusunda kurulacak ittifaklar belirlemediği, aynı zamanda üniversitelerin eğitim ve araştırma felsefelerini de tayin ettiği vurgulanmıştır. Tüm üretim araçlarını ithal eden bir ekonomi içinde üniversitenin gerçek bir araştırma işlevi olamayacağı, toplumdaki bir tür talep olmayınca üniversitelerin, toplumun egemen sınıflarının ideolojilerini savunmaya itilecekleri üzerinde durulan başlıca noktalar bir örnek olmuştur. Bu konuda seminerdeki sosyal bilimcilerle doğa bilimciler arasında yorum ayrımları gözlenmiştir. Bilimin gelişmesinin oldukça bağımsız olabileceği görüşü doğa bilimcileri arasında yaygın iken, bilimin gelişmesinin sosyal sistemin taleplerine bağımlılığı genellikle sosyal bilimciler tarafından savunulmuştur. Bu yorum ayrımlığı eğitim planlaması bakımından somut katarlara indirildiğinde özellikle önem kazanmaktadır.

DÜZENİN EĞİTİMİ

Üniversitede eğitim ve araştırma işlevi, eğer bugünkü üretim düzeyine göre planlanırsa, eğitim düzeyi de çok geri kalacaktır. Ülkede etkin kullanılmayacağı biline biline yine de ileri düzeyde eğitim yapılması gerekmektedir. Bu tür bağımlı ülkelerde aydın işsizliğinin yapısal olduğu, kaybolan ekonomik etkinliğin seçilen rejimin bir tür siyasal pahası olduğu açıklanmıştır.

Ülkenin bağımlılığının yüksek öğretim sisteminin getirdiği diğer önemli özelliğinin bu sistem içinde yaratılan eşitsizlik olduğu ortaya çıkmıştır. Eğer ekonomik sistemin gerçek ihtiyacı sınırlı ise, bunu ayrıcalıklı üniversitelerinde

sağlamakta, kalite sorununa bu üniversitelerde önem vermekte, diğer yüksek öğretim kurumlarında kalite sorununu gözlemliken gelmektedir. Bu yüzden kaynaklarını kurumlar arasında eşit olmayan bir biçimde dağıtmaktadır. Bu eşitsizlikler, yüksek öğretim sisteminde kendisini değişik boyutlarda göstermektedir. Bir yandan yüksek okullar, akademiler, üniversiteler arasında kaynak dağılımı eşitsizliği varken, diğer yandan bölge üniversiteleri ile büyük kent üniversiteleri arasında önemli farklılıklar doğmaktadır. Büyük kent üniversiteleri arasında da bütçeden aldıkları paylar bakımından eşitsizlikler gözlenmektedir. İçinde böylesine önemli eşitsizlikler olan bir yüksek öğretim sisteminin olmasının düzenleyen gelen nedenlerin yanı sıra, üniversitelerimizin yüksek öğretimi bir bütün olarak kavramayıp, soruna tek üniversite açısından yaklaşmasının etkileri de vardır. Türkiye'nin bugün ulaştığı gelişme düzeyinde yüksek öğretim tüm bir sistem olarak düşünülmesi, ülkenin taleplerine göre tüm olarak planlanmalı, üniversiteler arasında fırsat eşitliği sağlanmalı, özerklik ve demokratikleşme tüm sistem için savunulmalıdır.

ACIL GÖREV

Seminerde üniversite sisteminin yapısal sorunları ve buna ilişkin uzun süreli çözüm önerileri geliştirilirken, üniversitelerin kısa süreli acil sorunları üzerinde de ısrarla durulmuştur. Bugün üniversitelerde siyasal iktidardan onayadığı oyunlar açıkça belirtilmiştir. Toplumda "üniversite olayları" diye sunulan olayların gerçekte iktidar tarafından kısırlatıldığı, bu olayların sükıyönetimle siyasal rejimin niteliğini değiştirmekte bir araç olarak kullanılmak istendiği açıklanarak, bugün üniversitelere düşen acil görevin olayların içyüzünün hiç çekinmeden topluma açıklanması olduğu ve siyasal iktidardan elini üniversitelerden çekmesi, seminerde eğitim güvencilerinin sağlanması için etkin eylemlere girilmesi olduğu, seminerde herkesin katıldığı genel bir karar olmuştur.

YURUYUS

HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

Sahibi:

Nihat SARGIN

Genel Yayın Yönetmeni:

Osman SAKALSIZ

Yazı İşleri Müdürü:

Metin ÇULHAOĞLU

Teknik Sekreter:

Akın ERTEK

Yazı Kurulu:

Umur COŞKUN

Metin ÇULHAOĞLU

Mehmet AKÖZER

Varlık ÖZMENEK

Ercan EYDOĞLU

YÖNETİM:

Konur Sokak 15/8 Kızılay

Ankara Tel: 17 45 81

İSTANBUL BÖROSU:

Piyerloti Cad. 21/1 Çemberlitaş

İstanbul Tel: 26 35 67

İzmit

İstanbul

İzmir

Eskişehir

Bursa

Adana

Diyarbakır

Avrupa

Yusuf ALTINTAŞ

Hacı KANTARCI

Vedat PEKEL

Vedat BARANOĞLU

Cengiz KOÇ

Ceyhan ÇAN

Nurettin ÖZVARIŞ

Raşit KAYA

19 Rue Emile Dubuis 75014

PARİS

ABONE KOŞULLARI

Yıllık : 200 TL 6 Aylık : 100 TL

İLAN KOŞULLARI:

Arka Kapak (Renkli) : 15.000 TL

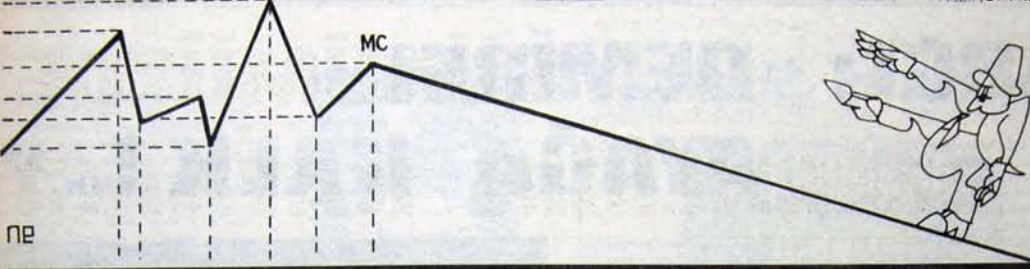
Arka Kapak (Siyah beyaz) : 12.000 TL

İç sayfalarda sütun santimi : 40 TL

Yayın ilanları % 50 indirimlidir.

Eğr Dağıtım: Orhan ÖZŞİŞMAN

Baskı: Daily News Web-Ofset Tesisi

NE

YALANCININ MUMU: CEPHENİN EKONOMİ POLİTİKASI

YALÇIN KOÇUK

Dikkat ediyor mu? Demirel'in zamanlama ustalığı üzerine övgüler geride kaldı. Bir ara ilerici yazarların kalemlerinin ucuna takılan bu kendine güvensizlik yafyası unutuldu. Çünkü Demirel'in zamanlamasının, temsilcisi olduğu sınıfların zamansızlığı kadar geçerli olduğu ortaya çıktı. Demirel'in ekonomik zamanlamasının sonu geldi. Bu ay ve gelecek ay, yasama organının tatile girmesinden önce, bir karar alma durumunda. Gelecek yılın ekonomik yükünü hafifletebilmek için bu yılın ekonomik sorunlarını artırıcı kararlar arefesinde.

Cephe partilerinin Türkiye'yi içine soktukları ekonomik ve sosyal bunalım, günlük yaşamın her yanına yansımaya başladı. Tabandan tavana doğru yayılıyor. Geçen hafta, yargısal düzeye yeni örnekler ortaya çıktı. Yüksek İdare Mahkemesi'nin başkanı, Demirel'i, anayasa suçu işlemekle suçladı. Yargı organına karşı saygısız Cephe Hükümeti'nin eylemleri karşısında, Danıştay Başkanı'nun konuşmasına, Demirel de karşı çıkamadı. Sudan bir cevap verdi. Ancak asıl cevap, olayların gösterdiği yeni gelişmelerden geldi. Yargı kararlarını hiçe sayan bir hükümet zamanında, Genel Kurmay Başkanı ile Hava Kuvvetleri Komutanlığı'nın en doğal adayı, ayrı ayrı yargı organlarına başvurdu. Geçen haftanın ortaya çıkardığı bu gelişmeler, Demirel-Türkeç ikilisinin, Silahlı Kuvvetler içindeki operasyonlarının henüz sona ermediğini gösterdi. Demirel-Türkeç ikilisinin Silahlı Kuvvetler içinde sürdürdüğü tehlikeli oyunların henüz sonuçları alınmış değil.

Bu oyunlar da, ekonominin içine girdiği bunalımdan bağımsız olarak düşünülmeli. Demirel, 1976 yılı ekonomisi karşısında çaresiz. Bu yılı kurtarması mümkün görünmüyor. Fakat iş, bu yılla da bitmiyor. Bir de 1977 yılı var. Eğer el altında Halk Partisi ile anlaşış bu yıl içinde bir seçimi sağlayamazsa, Demirel, gelecek yılı da düşünmek zorunda. Gelecek yılın yükünü hafifletmek, bu yılın bunalımını artırmakla mümkün. Aslında mümkün de değil ama, Demirel, böyle düşünmek zorunda. Petrol, kömür, elektrik gibi temel mal ve hizmetlere, bu yıl zam yapmazsa, gelecek yıl zam yapmaktan kurtulamaz. Ekonomik bunalımın yükünü, bu yıl ile gelecek yıl arasında dağıtma sorunu, somut görünümlelerinden birisini burada buluyor. Fakat Demirel'in hesabına yazılacak bu büyük zamların Demirel'in seçim şansına çok büyük darbe indirmesi kaçınılmaz. Bu yüzden Demirel-Türkeç ikilisi, Silahlı Kuvvetler içindeki operasyonların peşinden ayrılmamak durumunda.

Cephe ekonomisinin bugün karşılaştığı bunalımda iki önemli neden ön plana çıkıyor. Bunlardan birisi Türkiye kapitalizminin açmazı. Diğeri ise Cephe iktidarının siyasal güçsüzlüğü. Bu güçsüzlüğün kaynağında da, sermaye sınıfı karşısında çaresizlik yatıyor. Demirel topluluğu, sermayenin hükümeti olmanın yanında, sermaye karşısında da çaresiz. Çaresizlik, sermaye karşısında hiç bir manevra yeteneğinin olmaması ile ilgili. Manevra yeteneğinin olmaması ise kütlelerden artan ölçüde soyutlanmış olmanın ileri geliyor. Burası bir çelişki gibi görünebilir. Ama çelişki değil. Her sermaye iktidarı, kütlelere dayandığı, daha açık bir deyişle, kütleleri kandırabilirdiği ölçüde sermayenin ekonomik isteklerinin bir bölümünü erteleyebilir. Ya da zamana bırakabilir. Kütlelerin olduğu kadar sermayenin önünde de güçsüz Cephe Hükümeti, bu olanaktan yoksun. Yoksun olduğu için de sermaye sınıfının en dar hesaplarının bile esiri durumuna geldi.

Bugün ortaya çıkan bunalımda, Türkiye kapitalizminin temelli açmazlarının etkisi büyük. Fakat, bu gerçekten hareketle, "kim iktidara gelirse gelsin bugün içine girilen bunalımdan kurtulmak mümkün değil" görüşü gerçeğin bütününe yansımaz. Bunu daha açık ve temel olmayan bir çok malda derin bir karaborsa ortaya çıktı ise, bu kara-

borsa, Cephe Hükümeti'nin kütleler karşısında olduğu kadar sermaye karşısında da güçsüzlüğünden doğdu. Karaborsa, sermayenin daha hızlı büyümesinin ve değer yarasına göre sağlanabilecek birikim düzeyini aşmasının yöntemi. Bu yüzden, Cephe Hükümeti zamanında karaborsanın artması çok doğal. Çünkü Cephe Hükümeti zamanında karaborsa bilinçli olarak yaratıldı. Hesapla ve kitapla yaratıldı. Demirel Hükümeti, karaborsayı yaratan, karaborsa ile birimini artıran sermaye kesiminin esiri oldu.

Ters bir anlama yol açmaması için tekrarlamakta yarar var. Cephe Hükümeti, sermayenin bütününe ve bu bütün içinde de en aç gözlülerinin hükümeti. Cephe Hükümeti'nin kuruluş gerekçesinde bu olgu yatıyor. Bugün ise bu olgunun sonuçları ön plana çıkıyor. Kütleler önünde itibarını yitirmiş Cephe Hükümeti, sermayenin bütününe ve bu bütün içinde de en aç gözlülerine, sağladıkları dayanağın fiyatını ödüyor. Bile bile, "geliyorum" diye diye karaborsa yaratılması, doğrudan doğruya bu fiyat ödeme işlemi ile ilgili.

Bu fiyat ödeme işlemi burada da kalmayacak. Cephe Topluluğu, devamlı olarak son beş-altı yılda, çok sayıda hükümetin gelip geçmesinden yakınıyor. Sermayenin ve partilerinin böyle bir yakınlımda hiç bir hakkı yok. Hükümetlerin değişmesi, bir neden değil, bir sonuç. Son altı yıldır, ekonomiye ilgili hiç bir ciddi önlem getirilmedi. Sermaye gününü gün ederken farklı isimlerle kulan hükümetler değişiyor. Başka çareleri de yok. Çünkü çaresizlik içinde yıpranmaları kaçınılmaz. Yıpranma derinleşince, sermayenin istekleri artıyor. Sallanmaya oşayan hükümet de bu isteklerin bir bölümünü daha uygulamaya koyuyor. Son günlerde Sanayi Odaları Birliği Başkanının ağızıyla yeni isteklerin piyasaya sürülmesinde olduğu gibi.

Kıtlık ve pahalılıkla mücadele ile "icraat" yapmak iddiasıyla kulan Cephe Hükümeti'nin mumu sönmek üzere. Kıtlık ve pahalılık ortada. Kamu kesimiyle ilgili finansman tablosu ise pek "icraat" yapmaya elverişli değil. En azından petrol, kömür ve elektrik zamları, Cephe Hükümeti düzeyinde görüşülüyor. Görüşülen de zamların ekonomik gerekçeleri değil. Cephe Topluluğu, siyasal kaderini tartışıyor. Halk Partisi ile sonbaharda bir seçim üzerinde anlaşılabilirse, zamlardan vazgeçebilir. Böyle bir anlaşmanın olup olmayacağı, bu ay ve en geç gelecek ay içinde anlaşılacak. Demirel, sonbahar seçim olasılığını da yitirirse, bu zamlarla başbaşa kalacak.

Buradaki önemli sorun şu: Temel zamları, bu yıl içinde yapmamak mümkün. Fakat gelecek yıl ne olacak? Eğer bu yıl daralan seçim şansı kaybolursa, 1977 yılında seçim yapmamak çok zor. Bu yüzden 1977 yılının seçim yılı olacağını da hesaba katmak gerekli. Bu durumda, bu yıl yapılacak zamları gelecek yılda da ertelemek olansız. Dolayısıyla içinde yaşanan yılda seçim olasılığı kaybolur kaybolmaz yeni zamlar gelecek. Üstelik de yüksek oranlarla. Çünkü, gelecek yılda görece olarak daha rahat olabilecek için bu yılın zamlarının yüksek olması zorunlu.

Şimdi Demirel'in "hesap adamlığı" hesabı kullanılabilir. Toplumun büyük bir ekonomik ve sosyal bunalımın içine sokan, fabrikaları ve caddeleri kına boyayan, yüksek mahkeme başkanlarının açığa "Anayasayı ihlal" suçlamalarıyla karşılaşan, Silahlı Kuvvetlerin üst kademelerini bile mahkemelere başkurtmaya zorlayan Cephe Partilerinin, gelecek yıl yapılacak bir seçime güvenliğe geleceklerini düşünmeleri için fazla neden yok. Bu yüzden Demirel, ikili hesap yapmak durumunda. Hesapların biri seçim zamanı üzerine. Diğeri ise faşist tiranma üzerine. Yeni zamlardan sonra Demirel-Türkeç ikilisinin, yeni tiranma örneklerini sahnelmelerine şaşmamalı. Demirel-Türkeç ikilisinin, yeni tiranma örnekleri içindeki oyunları da bu tiranma hazırlıklarıyla birlikte ele alınmalı.

YARGI: «DEMİREL AYAĞA KALK !..»

"12 Mart 1971 tarihinden beri, yani 5 yıl gibi pek kısa bir süre içinde, Anayasayı üçüncü kez, özellikle yargı kuvveti aleyhine değiştirmek görüşü halen siyasal iktidardan oluşan en büyük siyasal partide el' an hakim bulunuyor..."

Danıştay Başkanı İsmail Hakkı Olgun, geçtiğimiz haftanın başında Danıştay'ın 108. yılı nedeniyle yapılan törende bunları söylüyordu. Dinleyici sıralarının en önünde Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk vardı.

Danıştay Başkanı, Danıştay kararlarına uymamayı yönetiminin temel esası olarak benimseyen iktidar sorumlularına sesleniyordu:

"Bu olayda, cezai sorumluluk ve ayrıca siyasi sorumluluk bahis konusudur. Sorumluluk, duruma göre, (görevi ihmal), (görevi kötüye kullanma) ve (Anayasayı ihlal) gibi çeşitli suç ve ceza hükümlerine girebilir..."

SUÇ VE CEZA!..

Danıştay Başkanı MC iktidarının başı Süleyman Demirel'in çeşitli tarihlerde yaptığı konuşmalara dikkati çekiyor ve doğrusu bir anlamda "suç tasnifi" yapmaktan kendini alamıyordu.

Demirel neler söylemişti? 11 Ocak 1976 günlü Tercüman gazetesinde açık açık söyledikleri şunlardır:

"AP Genel Başkanı olarak rahatça söylüyorum ki, Türkiye'yi bugünkü Anayasa ile idare etmek mümkün değildir. Meclislerin üzerine çıkmış bir Anayasa Mahkemesi, icranın üzerine çıkmış bir Danıştay müessesesi ile Türkiye'yi idare etmek mümkün değildir. Herkes bu realiteye ne kadar erken görürse Türkiye o kadar çabuk istrapattan kurtulabilir..."

Soyu-sopu sözedildiğinde türlü-çeşitli çağrışımın yoğunluğu üzerine, kendisine dört yıl kadar önce "Git yargı mercilerinin önüne aklan Süleyman Bey" dendiğinde, "Gitmesine gideriz de bu hukukçulara güvenemiyorum" karşılığını veren Demirel elbette haklıydı!..

Türkiye'yi Anayasa ile, yasalar ile, Anayasal kuruluşlara saygınlık diyarak yönetmenin olanağı ve gereği yoktu; doğrusu bir yılı aşkın bir süredir de terzinin nasıl olacağı konusunda seçkin örnekler vermişti!..

10 yıldır böylesine hukuka meydan okuyan ve hukukçularla kıran kırana düelloya tutuşan birinci dereceden bir siyasal sorumlunun yeryüzünde tutunabilen seçkin temsilcilerinden biriydi Demirel. Bu başarısı, kendi yeteneklerinden çok, elbette temsil ettiği sınıfın barlığundan ileri geliyordu...

SINIFSA L ROL

Türkiye'de işçi sınıfı ve müttefiki geniş halk kitleleri demokratik hak ve özgürlüklerin korunup, genişletilmesi mücadelesi verirken, işbirlikçi, geri ve çarpık kapitalizmin savunucusu büyük sermaye ve gerici müttefikleri, kendilerinden koparıla koparıla alınmış özgürlüklerin "iadesini" isterken, Cephe'nin büyük başının payına da elbette bir şeyler yapmaktan düşmekte!.. O da temsil ettiği sınıf adına kendine düşeni yerine getiriyordu!..

Cephe başı, Danıştay Başkanının konuşmasına bir gün sonra cevap verdi. Danıştay başkanının "açtığı tartışmaya katılmak" istemiyordu!

Şöyle diyordu: "Danıştay Başkanının açtığı tartışma siyasi niteliktedir ve kişisel tarafları vardır. Biz bu tartışmaya müesseseyi zedelememek ve vatandaşın inancını zaafa uğratmamak için katılmıyoruz..."

Yüzlerce Danıştay kararı uygulanmaz ve binlerce devlet görevlisi salt politik nedenlerle iktidarın pençesinde süründürülürken "müesseseyi zedelememek", "vatandaşın inancını zaafa uğratmamak" gibi laf abelikleri yapıyordu...

Oysa, bütün devlet dairelerine, sözülü olarak "Danıştay kararlarına uyulması" bildirilmiştir.

BİR OLAY BİR KARAR

Binlerce olay arasında, Etibank Genel Müdürlüğünde meydana gelen bir olay ilginçtir.

MC, FİLİSTİN KURTULUŞ ÖRGÜTÜNÜN TANINMASI VE 12 MART'IN MAHKUMİYET KARARLARI

Yargılamalar ve kararlar, çoğu zaman belirli dönemlere özgü zorlamaların ürünleri olarak ortaya çıkıyor. Yargılamaların ve kararların geçersizliği yalnızca "tashihi karar"larla ortaya çıkmıyor. Toplumsal pratiğin bizzat kendisi kimi yargılamaya ve kararların hukuktan bütünüyle uzak ve bütünüyle siyasi niteliğini ortaya çıkarıyor.

Anayasayı ihlal suçuyla yargılanıp hüküm giyenler oldu. Bu hükmü veren ve verdirenler, Anayasayı kendi elleriyle değiştirenler idi. Bu örneklerden yalnızca biri.

Başka örnekler de ortaya çıkıyor. Dün, yurtdışına çıkıp Filistin Kurtuluş Örgütü ile ilişkili kurmak büyük suçtu. İstenen ağır cezaların gerekçelerinde önemli bir yer alıyordu. Dün bunu yapanlar, bugün Filistin Kurtuluş Örgütü'nü Filistin halkının temsilcisi olarak tanıyorlar ve Türkiye'de büro açmasına "evel" diyorlar.

Böylece dün FKO'ne gitmekle suçlananların, pasaport yasadını ihlal edip yurtdışına pasaportsuz çıkmaktan başka bir "suçları" olmadığı açıkça ortaya çıkıyor.

Ortaya çıkan, yalnızca bir dönemin "suçlu"larının gerçekte suçsuz olmaları değil. Ortaya çıkan bir başka gerçek, bir dönem suçlayanlarının gerçek suçlu olmaları. Anayasayı ihlal "suçu" ile insanları zindana ve sehpaya gönderenler hesap verecekler. Görülecek hesap bununla da kalmayacak. Pasaport yasadını ihlal etmekten başka suç olmaları, bugün tanınmaktan başka çıkar yol bulamadıkları örgütlerle ilişkili kurmaktan suçlayıp cezalandıranlar da hesap verecekler.

Sosyal gelişim gerçek suçluları nesnel olarak ortaya çıkarıyor. Ama bu yeterli değil. Suçları nesnel olarak ortaya çıkarılmaları, özet olarak da cezalandırılmaları gerekiyor. Bunu da sosyal gelişimin ürünleri yaratacak.

Kimsenin kuşkusu olmasın.

AYAĞA KALKARKEN...

Fidan Sargın, Ankara'da Etibank Genel Müdürlüğü Proje Tesis Dairesinde çalışan bir memurdu. Bir gün eline bir kağıt tutuşturuldu ve Mardin Mazıdağı Cüneydoğru Anadolu Fosfatları Tesis Müdürlüğüne nakledildiği bildirildi.

Fidan Sargın'ın suçlu TUM-DER üyesi olmasıydı.

Kendisinin hanım olduğu düşünülerek, istifa zorunda kalmayı zorunlu kılabilecek bir yere sürülmüştü...

Sargın, istifa etmedi. Mazıdağı'na gitti. Ancak bu arada Danıştay'a başvurarak nakil işleminin iptalini ve yürütmeyi durdurma kararı talep ettiği. Daha Danıştay'da görülürken Sargın, Mazıdağı'ndaki görevinde işbaşı yaptı.

Bu arada tesislerin olduğu bölgeye Etibank Genel Müdürü Orhan Sorguç geldi. Mazıdağı gibi bir mahrumiyet bölgesinde bir hanım memurun çalışması dikkatini çekti. Fidan Sargın'a, herhalde "akıldandığını"(!) ihvas ederek, Ankara'ya geri alacağını söyledi.

Genel Müdür söz vermişti. Fidan Sargın, Ankara'ya dönmeyi bekliyordu. Bu arada Danıştay, "yürütmeyi durdurma" kararı vermişti. Fidan Sargın'ın tekrar işte bu "yürütmeyi durdurma kararı" oldu.

Etibank Genel Müdürü: "Bak şimdi olmaz işte" demişti. "Eğer ben seni Ankara'ya alırsam, bundan, Danıştay'ın kararına uyduğum anlaşıyor çıkar..."

Sargın, bundan sonradır ki, istifa edip kurumdan ayrılmak zorunda kaldı. Şimdi işsizdir...

"BİZ YAPALIM ONLAR BOZSUN!.."

İlukuksuzluğu şaha kalkmış MC'nin Anayasayı, anayasal kurumları tah-

ribi bu boyutlara varmıştır.

1972'lerde sözde "reform yasaları", def-i belâ kabilinden türlü usul hatalarıyla Meclislerden geçirilirken, bu yasaların "Anayasa Mahkemesinden geri dönebileceği" hatırlatıldığında AP Genel Başkanı Süleyman Demirel aynen şöyle söylemişti:

"Biz çıkaralım da, onlar bozsun!.."

Sonra bir haftada otuza yakın yasa çıkmıştı!..

Yüksek Mahkemeleri, yargı mercileri kararlarını mümkün olduğunca denemek ve kamuoyunun gözünden düşürmekle ilukuksuzluğun egemen olduğu bir ortamda yönetimi sürdürmek...

Burjuvazinin, gerektiğinde kendi kurumlarına diresek göstermesi şartırcı bir olgu değil. Ancak toplumsal mahalefti hiçe sayarak kurumların yaboz tahfatasına döndürülmesine izin verilmesi de bir gerçek...

YUKARISI HUKUK. AŞŞAĞISI?..

Danıştay Başkanı tarafından yaftası hafta başında yazılan Cephe başı, önceki haftanın sonunda, makam odasında Ülkü Ocakları Başkanı Ali Batman'ı kabul etti ve bir süre görüştü...

Hakkında gaybi tutuklama kararı olan Batman'ın, Cephe Başı ile yarın saate yakın kafa kafaya verip konuşması doğrusu hiç de yadırganmadı.

Mahkemelerin aradığı bir takım komando parçalarının Başbakanlık koridorlarında fing attıkları biliniyor. İlu kuktan kaçanın sığındığı en muhkem mevkii Başbakanlık binası sınırlılık...

Ülkü Ocakları Başkanı, Cephe başına içişleri Bakanı Öğütman Asiltürk'ü şikayet ediyordu: "Gerektiği şekilde ko-

HALK PARTİSİ VE SON HAVADİS

Vatandaşla alay mı ediyorsunuz?

Milliyetçi hükümetin MSP kanadı, bir takım partinin hesaplar yüzünden barınmaya başlamıştır.

Çimento, iki aya yakın bir zamandan beri kamuoyunda tartışılıyor. Çimento, Demirel Ailesi'ni çok yakından ilgilendiren bir kazanç kaynağı. Türkiye İşçi Partisi, çimento ile Demirel ailesi arasındaki ilişkiyi belgelerle açıkladı. Çimento, Demirel ailesi'nin yeni bir kazanç kaynağı olmasının yanında, geniş yığınları ilgilendiren bir temel mal niteliğinde. Demirel, hayali şirketlerle ünlü ülkelere çimento ihrac ettikleri gerekçesiyle vergi iadesi alan kardeşlerinin vergi iade oranını yükseltirken, çimentoyu karaborsaya düşürdü. Karaborsadan da Demirel'in sınıfı ve kardeşleri yararlanıyor.

Türkiye İşçi Partisi'nin açıklamasından sonra Politika ve Cumhuriyet gazetelerinde yeni belgeler yayınlandı. Ne MC, ne de Halk Partisi ses çıkarmadı. Kamuoyunun baskısı üzerine Demirel'in fedaisi Seyfi Öztürk, Halk Partisi ve Milli Selamet Partisi'ni suçlayan kısa bir açıklama yaptı. Her şeyin Halk Partisi zamanında alınan kararlara göre yapıldığını iddia etti. Çimentoda vergi iadesi verilmediğini ileri sürdü.

Gelişen sınıf çelişkileri içinde siyasal tembelliği kurtuluş yolu olarak gören bugünkü Halk Partisi yöneticileri, bu iddialara da cevap vermemeyi tercih etti. MC Hükümeti'nin çıkardığı son karar bakıp durumu kamuoyuna açıklama cesaretini bile gösteremedi. Ne zamana kadar? Son Havadis'in, çimento karaborsasının üzerine gitmesine kadar. Bundan sonra Halk Partisi yöneticileri bülül kesildi. Demirel'in vergi iade oranını yükselttiğini ve karaborsaya neden olduğunu açıkladı. Genel Sekreter yardımcısı ve eski inşaatçı Ali Topuz'un çimentodan söz edebilmesi için Son Havadis'in yayın yapması gerekti.

Son Havadis şöyle yazdı: "Vatandaş bir torba çimento bulmak için kapı kapı dolaşmaktadır. Bir torba çimento karaborsada 35 - 40 liraya kadar yükselmiştir. Çimento işi tam bir komediye dönmüştür. Vatandaş çimento bulamazken, dış ülkelere çimento ihrac etmemiş son derece güçlü çimento üreticilerimiz, ihrac edilen çimentolardan, ihracatçıya teşvik için devlet kasasından ton başına 8 dolar vergi idadi verilmektedir. Bu ihracat Türkiye'ye döviz getirmek gibi ulvi bir maksadın himayesine sığınarak yapılmaktadır. Vatandaş kapı kapı aradığı bu temel maddeleri bulamazken, böyle hesapların yapılması adeta vatandaşın izanıyla alay etmek demektir."

Halk Partisi'nin, harekete geçmek için, Son Havadis'in kılavuzluğuna ihtiyaç duyduğu anlaşıyor.

mandolara sahip çıkmıyordun!.."

MSP'nin zayıf nâzırı, usulen 8 Nisan'da Kurtuluş Meydanında öğrencileri kurşun yağmuruna tutan ve iki gencin ölümüne sebep olan bazı polis memurları için soruşturma açtırmıştı.

Bu davranış, "devlete yardımcı güçler" ile güvenlik görevlileri arasındaki armoniyi bozucu nitelikteydi. Komandolar şimdi "ağabeylerine" torpil oluyorlardı...

Demirel-Batman görüşmesinin esası buydu...

Hava Kuvvetleri Komutanlığına yapılan atama konusunda MC'nin tavır çeşitli şekillerde yorumlanmaktadır. Yaygın bir söyleyişe göre, MC, her alanda olduğu gibi Silahlı Kuvvetlerde de yeni bir gerilim alanı yaratmak istemekte, bu alanda da sıkıyönetim gerekçeleri araysın ihmal etmemektedir.

Geçtiğimiz hafta Orduye salonlarında evlenen bir sivil "gökücü"nü nikahtörenine gelen tebrıklar arasında yüksek rütbeli bir ordu mensubunun telgrafı dikkati çekmişti. Telgrafta "Nice komandolar yetiştirilmesi" dilek ve temennisinde bulunulmaktadır.

AP-MHP MIHVERİ..

Asiltürk'ün İçişleri Bakanlığından alınması, cephenin MSP dışındaki ortakları tarafından paylaşılıyor. MSP içerisine, AP - MHP bulamadığı bir grup da bu görüşü destekliyor.

AP'nin bu konudaki taktiği şöyle: Hükümette bir revizyon yapılması işleme kabinesinin AP sandalyelerinden başlaması; MSP kanadındaki değişiklikler üzerinde ağırlık duyurmak...

AP ve MHP tarafından MSP'ye kabul ettirilmek istenen sandalye değişiklikleriyle, kendilerine yakın isimlerin kabineye girmelerinin sağlanması.. Örneğin bir İhsan Karacam, bir Gündüz Sevilgen ve benzerlerinin kabineye girmeleri, hükümette AP-MHP mihrinin sağlamlaşması anlamına gelecektir.

Cephe'nin üçlü kanadıyla MSP ilişkileri karşılıklı tahtaravallı oyunlarıyla sürdürülmektedir.

MSP'nin "laik cumhuriyete" karşı işlediği suçlar, koalisyonaun ömrü bakımından güvence olarak dosyalanırken, AP kanadından MSP'ye ağır hücumlar başlamıştır.

Geçtiğimiz Pazartesi günü AP'nin yarı resmi sözcüsü Son Havadis "Demirel ve Çimento Karaborsada" diye manşet attı ve "Sunı sıkıntıya sebep olarak MSP'li yetkililerin partizanca keyfi tahsisleri"ni gösterdi.

Haberin hemen yanibaşında kaleme alınan bir yorumda da, MSP'nin bu tutumu "maddi ve manevi kalkınmaya indirilimsiz en büyük darbe" olarak nitelendirildi.

İSPARTALILAR TAKUNYALILAR

AP kanadından gelen bu taarruz MSP tarafından sessizlikle geçiştirildi. Bunun kamuoyunda yorumlanması şu şekildeydi: Demek MSP yakapaça iyice sarmalanmıştı. Ve "gık" diyecek halde de kalmamıştı!..

Aslında Çimento sorunu, cepheci takımın iki kişisini ve "biraderlerini" yakından ilgilendiriyordu. Çimento şirketlerinin ortakları arasında "İspartalı kardeşler" ile "Takunyalı kardeşler" yan yana bulunuyorlar...

İstanbul'daki demir karaborsasının yüzde 40'ını takunyalıardan birininkontrol altında bulundurduğu söyleniyor. Yurt dışındaki bankalarda döviz biriktirenlerin sayısının günden güne arttığı da ısrarla belirtiliyor...

Türkiye'de kimlerin yurt dışındaki bankalarda döviz biriktirdiği merak edilmeyecek kadar açık...

ÖZAYDINLI HAKKINI ARIYOR

Geçtiğimiz haftanın en önemli olaylarından biri de, Orgeneral İrfan Özyaydın'ın, Askeri Yüksek İdare Mahkemesine başvurarak, hava kuvvetlerine yapılan atamanın iptalini istemesiydi.

Orgeneral Özyaydın'ın üç avukatı tarafından hazırlanan dava dilekçesinde, Hava Kuvvetleri Komutanlığına yapılan atamanın "siyasal nedenlere dayandırıldığı" belirtilerek, "Siyasi iktidardan başlı olan Başbakanın, şahsının ve partisinin çıkarlarını güvence altına alma şeklinde, istegi doğrultusunda hareket ettiği" ifade ediliyor.

AGUSTOSA KADAR

Bir takım görüntüler ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı olayı ister istemez sokaktaki adamın ilgi ve dikkat alanları içine girmektedir.

Bilindiği gibi geçtiğimiz yıl, komuta piramidinin bozulmaması için ordu içindeki terfileri yeni bir yöntem getirilmiş, belli kadrolar dondurulmuştu. Örneğin hava kuvvetlerinde 1976 yılı Ağustos ayında iki taneden fazla orgeneral bulunmayacaktır. Ancak şu anda iki hava orgenerali ve herhalde önümüzdeki Ağustos'ta orgeneralliği bekleyen Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Cemal Engin mevcuttur.

Halen Yüksek Askeri Şura üyeliği yapan Orgeneral İrfan Özyaydın'ın normal emeklilik süresi gelecek yıl, Orgeneral Etem Ayan'ın ise emeklilik süresi 1978'de dolmaktadır.

Orgeneral Özyaydın, emekli olması yolunda yapılan bütün tekliflere rağmen bu yolu tercih etmeyip, yasal yollara başvurmuştur.

Haftanın bir başka olayı da Cumhuriyet başkanı Fahri Korutürk'ün Güneydoğu Anadolu gezisi. Korutürk gittiği illerde incelemeler yaptı ve Hakkari'den sonra gittiği Mardin'de, halka "Ara sıra Hakkari'ye gidin" dedi!..

TEDAVÜL ARACI MI, PROPAGANDA ARACI MI?

Devletin güvenlik kuvvetlerinin yardımcısı olarak ilan edilen Başbuğ'cu komandoların, sermaye düzeninin tüm olanaklarından yararlandıkları biliniyor.

Kapitalist düzende, meta dolaşım aracı olarak işlev gören para, Türkiye kapitalizminde Başbuğ'cuların propaganda aracı olarak kullanılıyor. MHP'nin bir ilçe örgütü piyasaya damgalı 50 liralıklar sürüyor. Hangi ilçe olduğunun belli olmaması için de vurulan damgada ufak oynamalar yapılmış. Paranın bir yüzünde İlçe'nin damgası, öteki yüzünde de Bozkurt amblemi yer alıyor.

Paranın değerinin düşmesine atıştın olanlar, yasalara aykırı bu durum karşısında hiç bir işleme başvuruyorlar.

OLMAYACAK DUAYA AMİN

HERKES KENDİ DERİNDE

7. İslam Dışişleri Konferansı İstanbul'da Kültür Sarayında yapıldı.

"Atatürk" adını taşıyan bir büyük tören salonundaki ilk uluslararası toplantının Kur'an sestiyle açılması tarihin bir aleyhliği miydi sorusuna ilerde kimse kafa yormayacaktır. Fakat asıl komikliğe varan çelişki, "her türlü zulme ve sömürüye karşıyız" sözlerinin, Türkiye'nin zalim ve sömürücü siyasi iktidarının başı tarafından edilmesidir. İslam Konferansı bir de "çağdaşlık", "çağdaşlık" ikilemi açısından görüldü. İstanbul'da yapılan 7. İslam Dışişleri Konferansı, biçim olarak belki bir çağdaşlık örneği idi ama, taşıdığı anlam bakımından zamanımızın gerçeklerini yansıtmaktan geri kalmıyordu. Asya ve Afrika'nın 41 ülkesinin bir çatı altında toplanmasında çağdaş bir yan yoktu. Ama bu olay, MC iktidarının, yapısındaki bütün çağdaşlık özelliklerini sergilemesi için bir vesile oldu. Kendi açısındandır talihiz bir vesile.

GÜLÜNÇ BİR MANTIK

MC iktidarının, çağdaşlığını sergilemek için seçtiği vesile talihsizdi, çünkü okuduğu "Amin", olmayacak duaya okunan bir "amin"den ibaretti. Mantık kısaca şuydu: "Türkiye'nin bütün üçüncü dünyaya artını çevirmesi artık çıkar yol değildir. Bunun için bir kapının açılması gereklidir. En az zorlamayla açılacak kapı, Türkiye'yle ortak tarihi mirası olan ülkeler olsa gerektir. Bu ülkelerin çoğu Türkiye'den ekonomik olarak geri olduğuna göre, elindeki kozları kullanabiliriz Türkiye bundan ekonomik çıkar da sağlayabilir. O halde "müslüman" ülkeleri Türkiye'nin etrafında toplamak gerekir. Bunu da yapmak çok kolaydır. Ne kadar çok dini bütün gözükülürse, ne kadar çok dini bütün yapılsa, Türkiye o kadar hızlı İslam dünyasının lideri olacaktır."

İşte, politik yapelaznin sağıyla sol'u arasındaki ideolojik beraklaşmanın en kör gözü bile aydınlatıldığı bir anda, "Kur'an okuyarak kalkınma" güldürüsü sandıktan böyle çıkarılıyordu. Fakat olayın bir tarafı gülünç olduğu kadar, öteki tarafı da trajikti. Trajik olan yan, gerçeliğin nasıl gemi azıya aldığını gözlememesiydi.

AYNI MANTIĞI PAYLAŞANLAR

Kimilerine göre, Kültür Sarayı'na Kur'anın girilmesiyle, laializm Anayasadan çıkacaktır. Böyle düşünenler, 41 ülkeyi biraraya getiren nedenin, sadece şeriat olduğuna inanıyorlardı. İleri sürül-

düğüne göre, Cumhurbaşkanı, şeriatı kanat germiş olmak için Konferansı'nın açılışını tutamaz istememiş, bunun için Doğu Anadolu gezisini Konferansı'na denk getirmişti. Zaten MC partileri de, yine aynı anlayışla, şeriatı ne kadar kapı açılırsa 41 ülkeye o kadar kolay yaranabileceklere ummuşlardı. Aslında, biri laiklikten yana, diğeri laikliğe karşı olan iki bakış açısı da, Türkiye'ye gerçeliğin dışardan girebileceği yanlışına dayanıyordu.

Oysa gerçeğin tam tersi olduğu, müslüman konuklar otel salonlarında şaraplarını yudumlarırken, yüzüdeyiz yerli "Cumhuriyet hükümeti" partilerinin basın organlarıyla, güdümü örgütleriyle, naylon "istiklal" kuruluşlarıyla ırkçılığı şeriatçılığı, turancılığı sonuna kadar kıskırtmalarından belli oldu. Türkiye'nin diplomatik ilişkiler kurduğu bir ülkenin parçası olan "Doğu Türkistan"ın "istiklal"ini sahiplenmek hiçbir İslam ülkesinin rabetini bulamadı ve bulamazdı. Aslında amaç da bu değildi. Asıl amaç, ırkçılığın, şeriatçılığın, üçüncü dünyaya değil, faşizme açılan bir kapı haline getirilmesiydi. Bunu yapanlar ise Kültür Sarayında değil, iktidardadır. Tehlike de buradadır.

DIPLOMASIDE SINIF SAVAŞI

İşin diplomatik yanının ise boşuna gösterilecek yanı yoktur. İslam ülkelerinin bir örgüt çatısı altında toplanması, İslam medeniyetinin dirilişi değildir aslında. Eğer "İslam medeniyeti"nden kast, sömürilen ve sömürülenlerin "huşu" içinde kaynaşması ise, 41 ülkenin biraraya gelmesi, bu "medeniyet" in yerini çoktan sınıf mücadelesiyle, emperyalizme bakaldınslarla kaynayan bir dünyanın aldığı kanıtlamaktadır. İslam konferansı, gerçeliğin kemikleştiğini değil, etkisinin zayıfladığını, ilerici güçlerin etkinliğini kabul etmek zorunda kalışını göstermektedir. Konferansı'taki ana temanın, ırkçılığı, sömürgeçiliğe, saldırıganlığa karşı çıkış olması, bu gerçeliğin sonucudur. Gerileyen, emperyalizmle birlikte, Hamurabi geleceğini sürdüren gerici, feodalizm artığı yönetimlerdir.

Elbette, dağılmış Hamurabi geleceğinin etrafında toplama çalışanlarla, emperyalizme karşı etkin bir birlik oluşturmaya çalışanlar arasında İslam Konferansı içinde de kıyasıya bir mücadele sürmektedir. Bu mücadele, müslüman halkların bugünkü en canalıcı sorunlarının son Konferansı'ta sadece geçiştirilerek bırakılmasına yol açmıştır. Örneğin Lübnan bunalımı, Sahara sorunu vb. gibi, İran, Suudi Arabistan vb. gerici rejimlerle, örneğin Cezayir, Demokratik Yemen, Somali vb. gibi devrimci-demok-

rat rejimlerin uzun dönemde ortak bir platformda birleşmeleri imkansız olduğuna göre, İslam Konferansı'nın somut sonuçlara yol açması ancak dengelen antiemperyalist güçler lehine değişmesine bağlıdır. MC hükümeti ise, bu mücadele içinde gerici güçlerin desteğini alarak İslam ülkelerinde bir ağırlık kurmaya çalışmaktadır.

MC KIBRIS KONUSUNDA GÖZ BOYUYOR

MC'nin bu alandaki kısa vadeli hedefi, Kıbrıs konusunda göz boyayıcı bir destek sağlamak olmuştur. Bu destek umuduna karşılık olarak, FKÖ'ne bir büro açma izni verme kararına almıştır. Fakat Konferansı Kibrisla

ilgili sunulan karar metninin tek yeni yönü, Denktaş'a da BM'de bir "söz hakkı" verilmesi olmuştur. Karar tasarınsın böyle kabul edileceği şimdiden belli değildir ama, kabul edilse de önemli bir değişiklik sayılmaz. Karar, bütün Konferansı üyelerini bağlamayacağı gibi, bağlansa da BM içinde yeterli bir güç değildir. Kaldı ki, bazı İslam ülkeleri şimdiden BM'de bu yönde oy verecek durumdadırlar. Fakat, hiçbir İslam ülkesi, MC'nin asıl istediği gibi, Kıbrıs'ın yasal hükümetinin yok sayılmasını kabul etmeyecektir.

Deniyor ki, FKÖ ve diğer İslam ülkeleri, Kıbrıs Türk toplumunun haklarını desteklediklerini açıkladılar. Bundan daha doğal ne olabilir ki? "Kıbrıs Türk toplumunu" haklarına karşı çıkan varsa, onlar, sadece Ada'daki iki halkın haklarını emperyalist çıkarlar için harcamak istenilerdir. Fakat "Türk toplumunun haklarını" kabul etmek ve desteklemek, Denktaş yönetimini desteklemek anlamına gelmez. İslam ülkelerinin büyük çoğunluğuna kabul ettirilemeyecek olan ise bu ikincisidir.

MUHBİRDEN SONRA FEDAI YETİŞİYOR

"Sayın muhbir vatandaşı" yalnızca 12 Mart döneminin tarihinden değil. Kapitalist düzenin sözsuzlukları, kişileri de etkileyip sözsüz kişiler yaratırken ve devlet kadrolarının faşistleştirilmesi içinde, bu işleme katkıda bulunulana ıktbal kapılarının açılması söz konusu iken "sayın muhbir vatandaşı" da olacak. Bunların sayısı artacak.

Şimdi Diyarbakır İl İmar Müdürlüğünde çalışan bir "Sayın muhbir vatandaşı" "sevgili bakan"na (İmar ve İskan Bakanı Nurettin Ok) yazdığı ve elimize geçen bir mektubunu okuyalım:

"Sayın Bakanım
Malumunuz ben Diyarbakır'dan İsparta il imar müdürlüğüne komünistler vasıtası ile postalanmışım. Ama sayın bakanım, emirlerinizle tekrar yerime geldim. Bunu iftiharla söylüyorum, sizinle iftihar ediyoruz milliyetçi, cesur vefakar bakanım. Bizim Diyarbakır il imar müdürlüğünün durumunu biliyorsunuz. Burada idareten müdür vekilliği yapan tekniKER Hasan Şimşek iyi, dürüst ama korkaktır. Sebeline gelince, dairemizde 40 kişilik bir personel kadrosu var. Hepsisi aqlanmış komünist militanlardır. Ben, bunlarla mücadele etmekten çekinmediğim gibi, mücadele etmeye de mecburum. Yalnız hayatta en sevdiğim vefakar bir bakanım olan sizleri düşünüyorum. Bana emir ve yetki verin ki hepimizi ezim ve ezmemiz de gerekir. Yoksa batır, mahvuluruz. Malumlarınız devlet dairesine sizler partizanlığı sokmadınız. Bir sene zarfında bakanlığınız döneminde Diyarbakır il imar müdürlüğüne tek bir atama olmamıştır. Siirt milletvekili Nebil Oktayın döneminde kendi seçim bölgesinden köylerden topladığı komünistleri, doğru dürüst imzasını atamayan her ayda 3 bin TL maaş alan büyük bir kadroya buraya yerleştirmiştir. Listeyi size açıklıyorum ve burada CHP'de kayıtlı resmi delegesi olan işçi sınıfında

muhasiplik görevini yürüten Cengiz Atalan ve topograf Şeref Canpolat, Şemsel-tin Kınay, Şevket Altındağ bunlarla hergün mücadele halindeyim. Sabah eden çıktığı aksam eve dönerim diye hendeimde bir garanti görüyorum. Yani onlar insanı vurmaz sade konuşur ortaklığı karıştırır ve korkaktırlar. Bana bir hafta bir yetki ver hepimizi yola getirin. Hem sizler benim arkamda olduk-tan sonra yapamayacağım hiç bir şey yoktur. İlişkile listeyi sayın bakanıma sunuyorum. Tahdirdi sayın bakanımızdır ve durumu Sait abiden öğrenebilirsiniz. Şayet bunları buradan almıyorsanız beni emrinize alın bari mücadeleye ve ezzevine düşersem yerinde olsun. Bu durumlara ilgileneceğizden şüphem yok. Gerekliliğinin yapılmasını bilgilerinizle arz ederim saygı ve en derin hürmetle ellerinizden öperim.

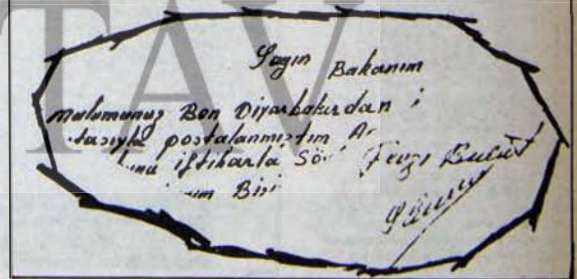
Fevzi Bulut

İl İmar Müdürlüğü Diyarbakır

Muhbir Fevzi Bulut, mektubuna ek olarak 14 kişilik bir liste de veriyor.

Fevzi Bulut'un mektubu MC dönemine ilişkin başka açıklıklar da getiriyor. 12 Mart döneminin "sayın muhbir vatandaşı" MC döneminde bu görevin üstüne bir de "sayın fedai vatandaşı" görevini üstlenmiş beniziyor. Fevzi Bulut, muhbirliği yanı sıra "diğerlerini yola getirmekten", "mücadele uğruna ezzevine düşmekten" ve "ezmek"ten de bahsediyor. Ve bütün bu işleri saydık-tan sonra "sizler benim arkamda olduk-tan sonra yapamayacağım hiç bir şey yoktur" diyerek geleceği görevlere hazırladığını söylemek gereğini duyuyor.

MC'nin bir bakana ile ona hizmete hazır bir "muhbir ve fedai" arasındaki ilişki işte böyle.

MC ANAYASAYI İHLAL SUÇU İŞLEMİŞTİR

ERŞEN SANSAL

Danıştay'ın kuruluşunun 108. yıldönümü nedeniyle düzenlenen törende Danıştay Başkanı İsmail Hakkı Ülgen'in yaptığı konuşma, kamuoyunda ve basında büyük yankılar uyandırdı.

Türkiye'nin demokratik düzeydeki önemli sorunlarının dile getirildiği bu konuşma; MC iktidarını "Anayasayı ihlâl" suçundan mahkum eden, hukuk dışı olduğunu ilân eden bir karar niteliğindedir.

Danıştay Başkanı'nun bu yargısı; demokrasinin ve hukukun geriletilmesi isteklerine karşı, yargı organlarında ve hukuk kuruluşlarında son zamanlarda bir çok örnekleri görülen ilerici, demokratik gelişim çizgisinin önemli bir vurgulamıdır. Geçen yıl, Anayasa Mahkemesi Başkanlığından emekliye ayrılan Muhiittin Taylan da, hukuku çiğneyen bir iktidarın yasama çalışmalarının denetimini yapan Yüksek Mahkeme'nin hukuk devleti adına gördüğü sakıncaları belirtiyor, bunun tehlikeli sonuçlarına işaret ediyordu. Türkiye Barolar Birliği'nin 8 - 10 Ocak 1976 tarihinde yapılan Genel Kurul toplantısının sonunda yayınlanan bildiride "Genel Kurul, yargı organlarının, özellikle Danıştay'ın iptal ve yürütmeyi durdurma kararlarının yürütme organınca uygulanmamasını hukuka bağlı devlet anlayışının ve hukukun üstünlüğü ilkesinin vahim bir ihlâlî saymaktadır" görüşüne yer vermişti. Gene Türkiye Barolar Birliği'nin 20 Nisan 1976 günü İzmir'de toplanan Genel Kurulu'nda MC'nin hukuk devleti ilkesini ihlâl ettiği açıklanmış ve MC hükümeti kınanmıştır.

Görülüyor ki, yüksek yargı organları ve hukuk kuruluşları, MC'nin hukuk tanımayan tutum ve davranışlarına karşı çıkmaktadırlar. Aslında yargı çevrelerinde ve hukuk kuruluşlarında karşı çıkarılan ne olduğu somut olaylara bakıldığında zaman pek açık görülmektedir. Bu karşı çıkarılan, can güvenliğinden bahsedilmesine imkân kalmadığı cinayet ortamıdır. Bu karşı çıkarılan; işkenceler, haksız tutuklamalar, kitap toplatırmaları kişi ve can güvenliğinin bulunmadığı hukuk dışı uygulamalar ortamıdır. Bu karşı çıkarılan; memur teminatı diye bir şeyin kalmadığı, çalışma hayatının düzenliliğinin bulunmadığı, rüşvet ve yağmacılığın talan yarattığı ve daha sayılmakla bitmeyecek bir yığın hukuk dışı eylemlerin ortaya koyduğu fiili durumdur. Ve bütün bunların sorumluluğu ise, MC'nin omuzlarında, hesabı verilemeyecek ağır bir yük olarak durmaktadır.

İktidar olgusu, temelinde belirli bir hukuka dayanmak zorundadır. Çünkü bu, geçerliliğin temel şartlarından biridir. Bu nedenle iktidardaki hukuku yandaş alma gerekliliğinden uzak kalamazlar. Ancak bilime ve gerçeklere bütünüyle ters düşen bir iktidarın, özünde - her şey rağmen - belirli bir bilimden kaynaklanan hukuku, dolayısıyla yargı organını yanında bulması mümkün değildir. Bu ise, devletin ana fonksiyonlarını teşkil eden yasama ve yürütme organlarıyla yargı organının çelişkiye düşmesi tarzında görülen önemli sonuçlar ortaya koyar. Bu nedenle Danıştay Başkanı, pek haklı olarak MC iktidarının "Anayasayı ihlâl" suçunu işlediğini ifade etmektedir.

Anayasa'nın 132. maddesi, "Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uyum zorundadır. Bu organlar ve idare mahkeme kararlarını hiç bir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez" demektedir. Buna rağmen, yüksek bir yargı organının kararlarına uyulmaması, bu kararların uygulanmamış olmasından önce Anayasa'nın uygulanmadığı anlamına gelir. Durumun "Anayasayı ihlâl" olduğu açıkça görülmektedir. Can güvenliğinin kalmadığı cinayet ortamıdır, yargı organlarında onay görmeyen tutum ve davranışların fiili duruma dönüştürdüğü işlemlerle MC iktidarı her geçen gün biraz daha hukuk dışına itilmektedir. Bunlar, "Anayasayı ihlâl" suçunda, devlet gücünü kullanmanın "cebir" örnekleridir.

Son zamanlarda yüksek yargı çevrelerinin ve hukuk kuruluşlarının açıklamalarında ve bildirilerinde ifadesini bulan bu tepkiler, toplumda alt yapıda gelişmekte ve güçlenmekte olan demokrasi bilincinin üst yapıya yansımalarıdır.

Özellikle 12 Mart döneminde olduğu gibi, toplumda egemen olan sınıfların, hukuk alanında da bu egemenliklerini kayıtsız şartsız sürdürülebileceği ve hukuku alabilmesine bir başka aracı olarak kullanma çabaları görülmektedir. Bu nedenle de hukuk zaman zaman geriletebilmektedir. Ancak alt yapıdaki gelişimin yansımaları ile birlikte hukukun, faşist tiranmanın bir aracı olarak kullanılmaya pek elverişli olmayacağı kanıtlanmaktadır. Bilim ve hukuk dışı bir iktidar ile hukuk arasındakı bu çelişki, bir süre için hukuku yıpratır, hatta tahrip etse bile, hukuk alanında devamlı bir egemenlik boyutuna ulaşamaz. Ancak bunun iktidar adına doğacak sonuçları, o iktidarı tehlikeli bir sona yaklaştırır.

AP-MHP, ORDU İLE İLGİLİ OYUNLARINDA LOCKHEED RÜŞVET DOSYASINA DAYANMAK İSTİYOR.

CEPHE'NİN SİLAHLI KUVVETLER STRATEJİSİNDE GENEL KURMAY BAŞKANI SANCAR'IN YİPRATILMASI ÖNEMLİ BİR YER TUTUYOR. BU YİPRATMANIN NE SONUÇ VERECEĞİ HENÜZ BİLİNMIYOR.

ÖZAYDINLI

SANCAR

SUNALP

**DEMİREL
UMUDUNU
ORDUDA
KARIŞIKLIK
YARATMAYA
BAĞLADI**

Yaratıldığı toplumsal ve ekonomik bulunma, Türkiye ile birlikte kendisini de, tam bir çıkmazın eşiğine getiren Cephe hükümeti, umudunu, silahlı kuvvetler içinde karışıklık çıkarmaya bağlamış görünüyor. Demirel-Türkek ikilisi, silahlı kuvvetler içinde belli bir tasfiye ile sıkı yönetime gitmek istiyor. Aynı ikili, Silahlı kuvvetlerin üst kademesinde yaratıkları karışıklıktan, kendilerine doğrudan doğruya bağlı bir ekleme çıkma stratejisi içinde.

Bu strateji içinde Lockheed rüşvet dosyası önemli bir yer tutuyor. Bunun yanında, kişisel dünya görüşü ne olursa olsun, silahlı kuvvetlerin siyasal müdahalelerin dışında tutulması için dikkat gösteren Genel Kurmay Başkanı'nın yıpratılmasına da ayrı bir önem veriliyor. Orgeneral Sancar, bu güne kadar böyle bir tutumu sürdürdü. Fakat son gelişmeler, Genel Kurmay Başkanı'nın hareket alanını daralttı.

Orgeneral Özalp'ın Hava Kuv-

vetleri Komutanlığı'na getirilmemesi, kişisel tercihi ne olursa olsun, Genel Kurmay Başkanlığı'nın Silahlı Kuvvetler içindeki ağırlığını önemli ölçüde zedeledi. Sağlık durumunun bozuk olduğu ve dünya görüşü itibarıyla Türkiye'ye yakınlığı ile tanınan Orgeneral Namık Kemal Ersun'un, önce gımdiyse kadar görülmemiş komutan yardımcılığına, daha sonra da Kara Kuvvetleri Komutanlığına getirilmesi aynı doğrultuda gelişmeler oldu.

Demirel-Türkek ikilisi, Silahlı Kuvvetler içinde Hava Kuvvetleri'ni izole etmeye ve bir tepkiye zorlamaya çalışıyorlar. Ancak Sancar'ın son girişimleri, Hava Kuvvetleri'nin izole edilmesini güçleştirdi. Sancar'ın, Gürleri'nin Genel Kurmay Başkanlığı ve Cumhurbaşkanlığı adaylığından dolayı, arasının iyi olmadığı Ege Ordusu Komutanı Orgeneral Turgut Sunalp'ın İzmir'de Genel Kurmay Başkanı ile tartıştığı ileri sürülüyor. Sancar'ın Genel Kurmay Başkan-

lığında ve Ersun'un Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nda kalmaları halinde, Orgeneral Sunalp, bu yılın Ağustos ayında emekli olmak durumundadır.

Emeklilikle ilgili bir başka sorun da ba var. Silahlı Kuvvetler personel yasasına ve mevcut duruma göre Hava Kuvvetlerinde yalnız iki orgenerale kadro var. Bu iki orgeneral de Şura üyesi. Şimdiki Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Engin'in terfi edilebilmesi Şura'nın kararına bağlı.

Genel Kurmay Başkanı'nın Alpkaya davası için Askeri Temyiz'e ve Özalp'ın da Hava Kuvvetleri Komutanlığı için Askeri İdari Mahkemeye başvurmaları, hukuki olduğu kadar Silahlı Kuvvetler içindeki gelişmelerle ilgili. Son zamanlarda Silahlı Kuvvetler içinde trafiğin yoğunluğu bildiriliyor. Bu trafik içinde, kanooyunda birbirine ters imaja sahip olanların bir araya gelmesi mümkün.

MC EKONOMİSİ:

TIRMANIŞIN AY YUVARLAN

TÜRKİYE'DE SANAYİ ÇOK YÜKSEK ORANLARDA KREDİ KULLANIYOR. AYRICA, TÜRKİYE'DE FAİZ HADLERİNİN % 32'YE VARDIĞI GÖZ ÖNÜNDE TUTULMALI. BÜYÜK ÇAPTA KREDİ İLE İŞ GİREN GİRİŞİMCİLERİN % 32'LİK BİR FAİZ HADDİNİ KARŞILAYABİLMELERİ VE BUNUN ÖTESİNDE BİR DE KAR ELDE ETMELERİNİN TEK YOLU OLARAK YÜKSEK FİYATLAR KALİYOR. SANAYİNİN BU ÖZELLİKLERİNİN YANINDA TEKELCİ OLUŞU DA SATIŞ FİYATLARINI DOĞRUDAN DENETLEYEBİLMESİNİ SAĞLIYOR.

SERMAYENİN İÇİNDE BULUNDUĞU DARBOGAZA İLK ÇÖZÜM OLARAK İKTİDARDAKİ PARTİLERİN KARİŞİMİNİ DEĞİŞTİRİP DAHA AZ YILGINLARI İŞ BAŞINA GETİRMESİ GÖRÜNÜYOR. BUNLAR SAPTIRMALARINA YENİDEN, ANCAK O DA GEÇİCİ BİR SÜRE İÇİN İSTEK VE BECERİ İLE SARILABİLİRLER. SERMAYENİN DİĞER BİR ÇÖZÜMÜ 12 MART DENEYİNİ YENİLEMEK. BU VE BAŞKA ALMAŞIKLAR ARASINDA SEÇİMİ BELİRLEYECEK EN ÖNEMLİ KİSTAS DA İŞÇİ SINIFININ GÜCÜ VE BU GÜCÜ GÖSTEREBİLME YETENEĞİ, BİR SÖZCÜKLE: ÖRGÜTLENMESİ.

S. BAYSAN

"Türkiye'nin hızlı kalkınmasına katkıda bulunabilme yarışına çıkmış dostları vardır. Gün geçmez ki bize kredi vermek için girişimde bulunmuşlardır. Fakat biz bunların hepsini kabul edemeyiz. Türkiye'nin bir planı vardır. Bu plana göre 2 milyar dolarlık bir ihracat geliri olacak. 1,5 milyar dolayında işçi dövizü olacak, bir miktar kredi kullanılacak, 5 milyar dolarlık da döviz gideri olacak. İhracatın daha fazla olacağını umuyoruz. Şu anda elimizde 3 milyar dolar civarında proje kredileri mevcuttur. Bunların 750 milyon doları Dünya Bankası'ndandır. 1 milyar doları Sovyet kredisidir. 1 milyar doları da diğer ülkelerden proje kredisidir. Bunlar kullanılacaktır, çünkü kredi kullanılmak için verilir. Döviz çevrilebilir mevcuttur bu sene sadece 350 milyon dolar gidecektir ve günü geldiği zaman derhal ödenecektir. Ödenecektir, çünkü bunlar gelirken birgün gideceğini de biliyoruz. Döviz rezervlerimiz 1 milyar dolar civarındadır. Türkiye ödemeler dengesindeki bu açığa rağmen, ekonomik kalkınmasını bir bunalımın içine sürüklemeyen 1976 senesini aşabilecekler, aşacaktır, aşmıştır, aşıyor, aşarsak..."

Bu satırların sahibinin kim olduğunu belirtmeye gerek yok. 25 Nisan gibi yakın bir tarihte söylenmiş olması da önemli değil. Çok küçük birkaç değişiklikle son bir yıl içinde herhangi bir gün de söylenilebilir. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik duruma çok uyumlu. En belirgin sorun, döviz rezervleri. Öyle bir düzeye gelindi ki bu sorun çözülebilebilecek artık çok geç kalınmış olacak. Buna sonra eğileceğiz. Önce yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu araştıralım.

SAPTIRMALARDA CİDDİYETSİZLİK

2 milyarlık ihracat geliri ne hükümetin ne de sermayenin öngörülerini yansıtmaktadır. Sermaye bunu daha çok 1 milyar 850 milyon dolara yakın olarak saptamaktadır ki aslında bu bile çok iyimser bir öngörüdür. Gerçekleşen 1975 ihracatından % 32'den de fazla bir artış demektir. Giderek kötüleyen bir ekonominin ihracatta kendini bir yılda üçte bir yakın bir oranda aşmasını beklemek iyimserlik bile değildir. "Adam sende"ciliktir. 2 milyarlık bir öngörü ise 1975'e kıyasla % 42'lik bir artış demektir ki, boşvermeçiliğin boyutlarının nelelere vardığını gösterir. Gerçi bu yılki ihracat verilerine bakıldığında geçen yılki aynı dönem iki katını aşan bir gerçekleşme görülmektedir. Bu büyük ölçüde, ilk aylarda, geçen yıldan kalan pamuk stoklarının ihracatından ileri gelmektedir. Biz yine de en iyimser öngörülerini kabullemeli ve ihracatın 2 milyar doları aşacağını varsayalım.

Diğer bir boşvermeçilik işçi dövizlerinin bu yıl 1,5 milyar dolara varacağını umulması. Yani hem yurt dışına daha az işçi gönderilecek, hem de işçilerin yurda gönderdikleri döviz toplamında bir evvelkiyle oranla artış olacak! Daha inandırıcı bir beklenti 1 milyar dolar dolayında olabilir. Bu da yine sermayenin yayınlarında rastlanan bir öngörü.

Konuşmada kullanılan saptırma yöntemlerinden biri de yüz milyonluk düzeyindeki rakamları en yakın milyar olarak yuvarlamaktır. Döviz rezervlerimiz 1 milyar dolar civarındaymış. "1 milyar dolar civarı" denirken düşünülen ya da gizlenen doğru rakam en iyimser bir bakişle en fazla 800 milyon dolar olmak gerekir. Çünkü konuşmanın yapıldığı tarihte en son bilgi, döviz rezervlerini böyle vermektedir. 1 milyar da 200 milyonluk hatayı önemsemeyecek durumdadır ekonomimiz. Böyle olunca konuşmanın ortalarında kredilerle ilgili olarak verilen rakamları yeniden gözden geçirelim. "1 milyar dolar kadar Sovyet" ve "1 milyar dolar kadar diğer" krediler için kesin rakam verilmiş olursa bu rakamların da yukarıdaki "1 milyar dolar civarı" ölçüsünde yaklaşık olduğuna inandırıyor bizi. Böyle olunca, şu anda elimizde olduğu söylenen proje kredileri toplamının daha inandırıcı bir şekilde en fazla 2,5 milyar dolar olduğu görülüyor. Birakin böyle bir hesaplama, 750 milyon ile iki defa birer milyarı toplayınca bile nasıl olup da 3 milyar gibi bir sonuca varıldığı anlaşılacaktır. Yüz milyonları en yakın milyara yuvarlama alışkanlığının başka bir anlamı olmak gerekir.

SAPTIRMALARIN ÖNEMSİZLİĞİ

Geri ödenmesi gereken döviz çevrilebilir mevduat yükünün 350 milyon doları üzerine de söylenecek çok şey var. Yalnız geri ödenmesi gereken miktar 310 milyon doları geçiyor. 1 milyar dolara varmış olan DÇM'nin bu yıl düşen faiz yükü de 50 milyon doların üstünde. Fakat yukarıda gösterilen saptırmaların boyutlarıyla karşılaştırınca, buradaki önemli değil. Önemsemelik edilemeyecek başka saptırmalar var. İthalatla ilgili döviz gideri 5 milyar dolar olacaktı...

Yalnız ithalat 5,5 milyar doları geçecek. Bu hesaplama da yine sermayenin yayınlarından. İthalata gerek sinimi olanlar, ithalatın kendileri için yapıldığı

kişiler bunun 5,5 milyar dolardan daha az olamayacağını söylerken toplam döviz giderinin 5 milyar dolarda kalacağını söylemek pek inandırıcı olmayabilir.

İthalatın sermayenin gereksinimine rağmen umulan düzeyde ve düşük kalması ise yatırımları aksattığı ve ileride değinilecek finansman sorunlarıyla ilgili etkiler doğuracaktır.

Baştaki trnak içindeki satırlar döviz rezervleri ile ilgili endişelenecek bir durum olmadığını inandırma çabasının simgeleri. Fakat öyle bir başta savmancılık yapılmış ki, varılan sonuç, konuşmanın gereğini ortadan kaldırıyor. "1 milyar dolar civarındaki" buğünü rezervleri artırıcı etkiler 6,5 milyar dolara buluyor. Azaltıcılar ise 5 milyar 350 milyon dolarda kalıyor. Böyle olunca yıl sonundaki döviz rezervlerimiz 2 milyar dolara düşecek demektir. Bu kadar sağlıklı bir konum kimseye oturma da böyle rakam derlemek ve açıklama yapmak gereksinimini duymaz. Ayrıca eğer böyleyse iyimser bir sonuç çıkıyorsa konuşmanın sonunda ödemeler dengesindeki açığın dem vurmak niyeti? Öte yandan aynı hesaplama rakamları düzeltildiğimiz ölçüde bile yapalım. Toplam döviz rezervlerini azaltıcı etkiler 5 milyar 850 milyon doları aşiyor. Çoğaltıcılar toplamı ise 5,5 milyar dolarda kalıyor. Aradaki fark döviz rezervlerimizin 450 milyon dolara düşmesi sonucunu verir. Kaldı ki, başta değindiğimiz gibi, bu sonucun ne bizim hesapladığımız, ne de konuşmacının saptırarak hesaplamaya çabaladığı şekilde olması bir anlam taşımaz. Dış ödemeler dengesi en olumlu bir şekilde bile gelişse artık geç kalınmıştır. Bunu görebilmek için de birçok defalar yinelenenleri burada toplamak ve özetlemek yeterlidir.

SANAYİNİN YAPISI

Bütün sorun sanayinin yapısından ileri geliyor. Türk sanayii çok az özkaynak kullanır. Büyük ölçüde finansmana dayanır. Devlet Planlama Teşkilatının Türkiye Sınai Kalkınma Bankası'nın geçen yıl ayrı ayrı ve, TÜSİAD'ın bu yıl yaptığı çeşitli çalışmalarında yatırımların oranı olarak kredi kullanımını çok yüksek oranlamakta. Bazı dallarda ve girişimlerde bu oran % 100'e kadar yükselmektedir. Diğer bir deyişle bu gibi yatırımlar hiç özkaynak kullanmadan gerçekleştirilmektedir. Genel olarak % 60 oranında ötesinde bir yoğunluktadır.

Sanayinin özelliklerini sıralamaya devam edelim: Temelde özel girişimci. Devletin katkısı giderek düşen oranlardadır. Son çeyrek asırda devletin sanayi üretimindeki payı yarıdan üçte bir kadar düşmüştür. Bu pay büyük çapta özel sanayinin gereksinimlerini karşılamak, onların girişimlerini, girişmek istedikleri alanlarda bazı ara malların artan oranlarda zararına üretip ucuz olarak özel kesime sağlamak yönünde gelişmiştir. Bu malların üretimi büyük ölçük ve ileri teknoloji gerektirir. Özel sermayenin bu alanlardan kaçınması onun oluşumuna diğer bir açıklık getirmektedir. Göbrece olarak büyük ölçük ve ileri teknolojiden uzak kalmak.

Sanayi tekelcidir. Bunu aşmaya gerek yok. Sermayesi, teknoloji ve en önemlisi yatırım malları ve hammaddesinin büyük (vazgeçilmez) bir bölümü için dışa bağımlıdır. Yabancı sermayenin her 10 dolarında 9'u sanayi yatırımlarına gitmektedir. İthalatımızın yaklaşık olarak üçte ikisini hammaddeler oluşturmaktadır. Bu oran giderek artmaktadır.

RDINDAKİ IŞ

Sanayi, ürettiği mallarda hem iç hem dış pazarın sınırına varmıştır. Sanayinin ihracatımızdaki payı, umulunan tersine gerilemiştir. Aslında ihracatımızın yapısı da sanayinin bu cızılgından etkilenmektedir. Sanayinin ihrac ettiği az sayıda mallar için diğer ülkelerin fiyat ve gelir esneklikleri çok düşüktür. Böyle olunca sanayi mallarının ihracını teşvik için vergi idesi yoluna gidilmektedir. Çeşitli fonlar yaratılmaktadır. Dolayısıyla bir çeşit devalüasyon yapılmaktadır. Fakat bu gibi gizli ya da açık devalüasyonlar da ihracatımızı artırıcı etki yapmamaktadırlar. Son yılın deneyimin gösterdiği şekilde, devalüasyonlar ithalata kısıcı da olamamaktadır.

Devalüasyonlar gerek küçük oranlı fakat sık, gerekse aralıklı fakat büyük oranlarda olsun, etkisiz kalmaktadır. Bunu yinelememizin nedeni, bu bilginin varlığına karşın gene de devalüasyon beklendigiğine ilişkin bir yanlış gözlem oluşmaktadır. Demir-çelikteki, çimentodaki ve genel olarak piyasadaki spekülasyon eğilimleri bunu gösteriyor. Bu olguya, verilerden başka örnek göstermek gereksiz. Çünkü bunu artık sağcı basın bile görmemezlikten gelemiyor. Spekülasyon yapılan malların büyük ölçüde ithalat malı olduğunu anımsamak, devalüasyonla ilgili beklentilerle olan ilişkiyi ortaya koymaktadır. Burada spekülasyonun işlemlerin boyutlarıyla ilgili bir gözlem vermek yararlı. Tek tek spekülasyon alanlarında göreceli olarak düşük bir rant oranı ile yetinilmesi, yeterli rantın sağlanabilmesi açısından spekülasyonun çok geniş alanlara yaygınlaştırıldığını belgeler. Gerçekten de tekelci sermayenin merkezinde tüm demir-çelik spekülasyonunun bir tek kişi tarafından yapıldığı bilinmektedir.

ENFLASYONUN NEDENLERİ VE ETKİLERİ

Yine sanayinin yapısıyla ilgili diğer bir gözlem de enflasyondur. Nedenleri üzerine bir yanlış sapırtıcı ve eğlendirici görüş ileri sürülmektedir. İleri sürülen bu görüşler, sermayenin ve hükümetin bu konuda büyük bir uyum içinde olduklarını gösterecek nitelikte: Sendikaların haksız ücret talepleri! Bununla beraber, son zamanlarda hem devlet kuruluşlarının hem de sanayinin belirli bir kesiminde göreceli olarak sarı sendikalara yüksek sözleşmelerin verildiği ve bunun propagandasının yapıldığı gözleniyor. Hem de işçilere ve davalarına hiç yer vermeyen TRT aracılığıyla. Enflasyonun nedeni olarak ileri sürüldüğü görüşlerden birine kendilerinin ne denli inandığını göstereceği, ileri sürülen diğer bir neden sendika enflasyonu. Anlaşılan ses uyumlu nedenler ileri sürmenin hiç değışle eğlendirici olacağı sanılıyor. Bir diğer neden de yüksek vergiler. Burada tam bir anlaşma olması ki vergi idadesi uygulamasının hem kapsamı hem boyutları durmadan genişletiliyor.

Enflasyonun artan bir hızla geliştiğinin delilleri çok. Fakat delillerden daha inandırıcı olan, nedenler. Hammaddesi için büyük oranlarda dışa bağı olan bir sanayinin üretim maliyetleri ve satış fiyatları büyük ölçüde dış ticaret hadlerine bağlıdır. Son çeyrek asırda bununla ilgili yapılan birçok çalışma var. Bunlar daha çok dış ticarete uğranılan döviz kaybını vurgulamaya yönelik. Yalnız 1963-73 yılları arasında ithalat fiyatlarının ihracat fiyatlarımıza göreceli olarak daha hızlı artması nedeniyle 20 milyar dolar döviz kay-

**Avrupa'da komisyoncu firmalar,
Türkiye'ye kredi açmak
için ilânla para topluyor**

LONDRA (Günaydın Dünya Servisi)-Türkiye'ye -
nin dış krediyi olan ihracatçı katılmak ve yu-
rtdış ülkelerde mevzuata göre döviz
Mevduat sistemi kanalıyla Türk bankalarına döviz
sağlamak amacıyla Avrupa'daki bazı komisyoncu
girtörler hareketle Avrupa'daki bazı gazetelere ilan
yazarak Türkiye için her türlü finans işlemlerini
yapabileceğini duyurmaya başlamışlardır.
(Devamı 3. sayfa)

TURKEY
THE WESTON GROUP
specialises in all kinds
of Turkish financing

Acquire for:
AND GENICER Street No. 14
TRABZON 02111. TEL: 241234
1966 NEW YORK CITY
JAN 1970 44C
T.L. B.C.A. 2537. F.T. 720234

Weston Firmasının kredi
temini için gazetelere ver-
diği ilân.

ına uğradığımız hesaplanıyor. Fakat dış ticaret had-
lerinin bu şekilde değişmesinin belirli bir etkisi de
yurt içi fiyatlarında görülüyor. Belirttiği gibi Tür-
kiye'nin ithal ettiği malların fiyatları ihrac ettiği mal-
ların fiyatları karşısında devamlı olarak yükselmekte.
Bu yükseliş yalnız son yedi yıl içinde üçte bir oranın-
da olmuş. Böyle olunca hammaddesi ithalata dayalı
bir sanayi için fiyat artırmaktan başka bir yol kalıyor.
Bunun yanında diğer bir gözlem, yine yukarıda
değışildiği gibi sanayinin çok yüksek oranlarda kredi
kullanması. Türkiye'de faiz hadlerinin % 32'ye vardı-
ğı göz önünde tutulmalı. Büyük çapta kredi ile iş gö-
ren girişimcilerin (ki bunlar arasında yatırım harcamalarının
tamamını krediyile sağlanmış olanlar da var) %
32'lik bir faiz haddini karşılayabilmeleri ve bunun
ötesinde bir de kâr elde etmelerinin tek yolu olarak
yüksek fiyatlar kalıyor. Sanayinin bu özellikleri yanın-
da tekelci oluşu da satış fiyatlarını doğrudan den-
etleyebilmesini sağlıyor. Bazı dayanıklı tüketici mal-
ları üretiminde birikşininin dayalı ve dolaysız olarak o
dalın tamamına sahip olduğu yaygın olarak bilinen
olmaktadır.

Fiyat artışlarının etkileri sıralanabilir. En önemli-
si tüketicinin satın alma gücünün azaltılması. Hele bu
aynı zamanda ücretlerin ve diğer çalışanların gelirleri-
nin belirli ölçüde değişmemesi ile bir arada giderse.
Böyle olunca talep giderek gıda ve gerekli tüketim
mallarında yoğunlaşıyor. Bu da, bu gibi malların
fiyatlarını artırıcı baskı yaratıyor. Giderek kısır bir
döngü içinde genişleyen bir olgu. Fakat bundan daha
önemlisi dayanıklı tüketim mallarında bir tikanıklığa
yol açması. Çünkü vazgeçilme olanağı olan tüketim
malları bunlar. Burada araya çeşitli gazetelerin düzen-
lediği dayanıklı tüketim malları piyangoları ve özel sa-
tınalma kolaylıkları için geliştirdikleri sistemler giri-
yor. Bunlar basın araçlarını kullanma olanağından yarar-
lanarak yaratıkları sansasyondan ileri gidemiyorlar.
Tikanıklığı genişleyerek devam ediyor. Çünkü ti-
kanıklığı artırıcı başka olgular da var. Örneğin, işçi
döviz transferlerinin azaltılması. Bunlar yurtdışında ta-
lebi artırıcı bir etki yaratmaktadırlar. Bu destek gide-
rek zayıflamakta. Hatta olumsuz etki yapmaya başlı-
yor. Fiyatlar üzerindeki diğer bir baskı, bütçeden do-
ğuyor. Zararına çalıştırılıp özel sanayi için ucuz ara-
malları sağlayan devlet kuruluşlarıyla ilgili. Sermaye-
nin yayınları 1976 bütçesinin 20 milyar TL açık ve-
receği görüşünde. Bizim görüşümüz bunun da ötesin-
de. Bu önemli değil. Önemli olan açığın olması. Çün-
kü böyle bir durumda giderleri karşılamak için daha
serbest bir para ve kredi politikası izleniyor. Bunun
anlamı açık. Yüksek para hacmi ekonominin içinde
bulunduğu dağılma durumuyla birleşince doğrudan
fiyatları artırıcı bir etki yapıyor.

IŞÇI SINIFINA DÜŞEN

Sanayinin yapısı ve bunun etkileri üzerinde daha
bir yanlış şey söylenebilir. Fakat buraya kadar olanı,
çıkartılacak sonuçlar için yeterli. Sanayinin sorunları-
na çözüm bulmak için ona destek olmak demek aynı
zamanda dışa daha bağımlı bir duruma gelmek demek.
Dış ticaret hadleri yoluya sürekli olarak döviz
kaybetmek demek. Yurtdışında fiyatları artırıcı bas-
kılarını güçlendirmek demek. Böyle bir sanayi ile iç ve
dış pazarda sınırlara dayanılmış olmayı önemseme-
mek demek, vb. Bu durumda çözüm çok açık olmak
gerekir. Sanayinin yapısını değiştirmek. Bunun sermaye-
den beklemek safdillik. Varılacak sonuçlardan biri
bu.

Diğeri, özet olarak verilmiş olan çerçeve içinde
ekonomik çöküntü ve fiyatlar yoluyla kitleler üzerin-
deki baskıların artmasıyla ilgili. Beklenen, hükümetin
bu çerçeveyi ve sonuçlarını böyle değışimiş gibi gös-
termeye çabalaması. Gerçekten de bunun örneklerini
gördük. 1976 programı sapıtılmıştır. 1975 gerçekle-
meleri abartılmış, gene de inandırıcı olunamamıştır.
Fiyat artışlarıyla ilgili bulgular sapıtılmıştır. Yatırım
programı beş ay geç olarak ancak içinde 1976 da
hiç bir harcama yapılması düşünülmeden bir yanlış
projeye yer vermiş olarak çıkmıştır. Döviz durumu-
yla ilgili sapırtma çabaları yazımızın başında verilmiş-
tir. Sapırtmalarla ilgili olarak gözlenen bir olgu, sapı-
rtmalar için daha az emek harcanması. Giderek daha
becerisiz sapırtmalara başvurulması. Anlaşılan hükü-
met kendisi de iyiden iyiyeye boşvermecliğie vurmuş-
tur işi. Sermayenin baskısı altında kendinden isteni-
leni daha bir süre yerine getirecektir. Fakat yorgun-
luk ve bezginlik gözlenebilir boyutlara ulaşmıştır.
Hem de bir yıldı.

Bu durumda sermaye ne yapabilir? Akla gelen ilk
çözüm iktidardaki partilerin karışımını değıştirip,
daha az yığınlarını işi başına getirmek, Bunlar sapı-
rtmalara yeniden, fakat ancak geçici bir süre için daha
büyük bir istek ve beceriyle sarılabilirler. Sermayenin
diğer yolu, 12 Mart'ı ek boyutlarla yenilemek. Bu
ve başka almasıklar arasında seçimi belireyecek
en önemli kıstas da işçi sınıfının gücü ve bu gücü gös-
terebilme yeteneği. Bir sözcük: Örgütlenmesi. Geç-
tiğimiz günler içinde bunun örneklerini gördük. 1 Ma-
yıs günü ve gecesi gibi. Sorun, örneklerin yoğunlaştırıl-
ması. Sonuçlardan bir başkası da bu.

ÜLKENİN DÖRT BİR YANINDA: EMEKÇİ HALKIN GÜCÜ

edirne

BASKILAR VE İŞÇİ SINIFI

Eğemen sınıflar 1 Mayıs gösterilerini engellemeyi amaçlıyor. Engelleme güçleri yetmedi. Türkiye işçisi sınıfı, 1 Mayıs kutluyarak egemen sınıfların demokrasinin düşürme cephesinde bir gedik açmayı başardı.

Buna karşılık Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde 1 Mayıs'a hazırlanan işçiler karşı yasadışı engelleme çabalarına baş vuruldu. Özellikle İstanbul dışında yoğunlaştığı bu yasa dışı baskı ve engellemeler.

Edirne ilinde olanlar, bir örnek teşkil ediyor. 29 Nisan gecesi Edirne'de 1 Mayıs afişleri asan Türkiye İşçi Partisi Edirne İl saymanı Nazmi Aksungur ile Kartal Tepe mensucat fabrikasında çalışan halen işyeri temsilcisi bulunan Sinan Nidelioglu polisler tarafından yakalanarak Edirne Merkez Karakolu'na götürülüyorlar. Daha sonrasında TIP İl Saymanı Nazmi Aksungur şöyle anlatıyor:

"Gece saat 0.30 sıralarında Sokullu hamamı önünde polis yolunuzu kesti. Apar topar karakola götürüldük. Bizi yakalamalarının nedeni ya da bir başka konuda tek kelime konuşmadan üzerimizi aramaya başladılar. Üzerimde, çeşitli yayınlara ilişkin abone listeleri bulunuyordu. Onu aldılar. Ayrıca yine üzerimde bulunan not defterine de koydular. İçinde yazılı olanları kopya ettikten sonra not defterini geri verdiler. Ancak, abone listesini alkooydular. Bunların yanısıra, 1 Mayıs gecesi yapılacak olan TIP gecesine ilişkin davetiyelerin üzerimden çıkması üzerine karakoldaki polislerin kızgınlığı arttı. Bu kez fiili saldırıya geçtiler. Başlarında nöbetçi amiri olmak üzere ertesi gün saat 14'e kadar karakoldaki polislerin dayığına maruz kaldık.

Bundan sonra Cumhuriyet savcılığında sevk edildi ve savcılık tarafından serbest bırakıldık."

Bütün bu yasadışı engellemeler karşılık Edirne'li işçiler 1 Mayıs'ı coşku ile kutladılar. Bunun da ötesinde, 8 Mayıs günü, Edirne'de başta Tekstil Sendikası olmak üzere dört demokratik kuruluşun düzenlediği bir miting yapıldı. Sendikadan başka, TOB-DER, Trakya Demokratik Kültür Derneği ve Edirne Yüksek Öğrenim Derneği'nin de düzenlenişine katıldığı miting Türkiye İşçi Partisi ve Cumhuriyet Halk Partisi de desteklemişlerdir.

diyarbakır

BURJUVAZİ 1 MAYIS'TAN NASIL KORKTU?

Başımı, geri kapitalizmin derinleşen bunalımı içinde çarşaf çarşaf yolsuzluğu, kısıllığı açığa çıkan burjuvazi, ülkeyi yönetmenin aczi içinde. Ve bu nedenle kurtuluşu faşizmde arıyor.

İşçi sınıfının bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm yolundaki kazanımları burjuvaziyi ürktüyor. Burjuvazi işçi sınıfının ve demokratik güçlerin demokratik kazanımlarını engellemek, baskı altında tutmak için çeşitli tertipler içinde. Çeşitli oyunlar tezgahlıyor. Baskılar daha şiddetleniyor, dozunu daha da artırıyor.

Diyarbakır'da Hitit Ecza Deposu'nda Sosyal İş'in grevi 46 ncı gününü sürdürüyor işçiler üzerindeki baskılar birkaç yönden geliyor. Grev bugünkü boyutunda ayrı bir önem taşıyor. Hitit Ecza Deposundaki grev, işveren ve işveren vekilinin çeşitli baskılarına rağmen, kararlı ve dirençli bir grev oldu. Grev DİSK'e bağlı Sosyal İş tarafından yürütülüyor. Türk-İş'in Diyarbakır'da işçileri nasıl sattığını Türk-İş'e bağlı işçiler bu grevde daha iyi anladıkları için olay önemli. İşçiler her türlü baskıya rağmen kararlı oldukları için, dirençle grevlerini sürdürdükleri için, diğer işyerilerindeki işçilere örnek oldukları için de önemli. Bu nedenle sadece Hitit Ecza Deposu işverenleri değil, diğer işverenler de ürküyor, korkuyorlar. Grevi dağıtmak işçileri baskı altında tutarak yalınlaşığı düşürmek, işverenlerin başlıca sorunu oldu.

İşçi sınıfının uluslararası dayanışma günü 1 Mayıs, burjuvaziye hep korkuttu. Burjuvazi 1 Mayıs'ta sosyalistleri, işçi sınıfının bilinçli unsurlarını, ilericileri ve yurtseverleri hep baskı altında tuttu, tutukladı. Gazete ve dergi yönetim yerlerini o gün bastı, kapılarını polis dikt. İşçi sınıfına karşı terör, ekonomik ve siyasi örgütlerine karşı baskı 1 Mayıs'ta boyut kazandı. 1 Mayıs, işçi liderlerinin, sosyalistlerin tutuklandıkları gün haline geldi. Burjuvazi ülkemizde sadece bununla da yetinmedi. İşçi sınıfının uluslararası dayanışma günü olan 1 Mayıs'ı amaçından, anlamından uzaklaştırmak için de elinden geleni yapmaktan geri kalmadı. 1 Mayıs'ı "Bahar Bayramı" ilan etti. Ama bu engelleme ve sapırmalara rağmen işçi sınıfımız 1 Mayıs'ı kutladı.

Diyarbakır'da Sosyal-İş sendikasına üye işçiler, DİSK'in 1 Mayıs amblemini büyütüp, grev yerlerine astılar. Polis daha o gün alarma geçirilmişti. Panoyu indirtiler ve iki işçiyi 1. Şube'ye götürdüler.

Emniyet Müdürlüğü, grev komitesinden Bayram Atik'le Mahmut Erdiç'i "170 cm eninde 4 metre uzunluğunda üzerinde kızıl bir bayrak üzerinde 1 Mayıs yazılı ve işçiyi temsil sol elinde bir çekiç tutan erkek bir işçi ile sol yumruğu havada sıkılı vaziyette bir kadın işçiyi temsil eden bir pankartın üst bulunduğu ve 1 Mayıs için emekçinin bayramı, kahrolsun faşizm yazılan bu pankartı asarak gelip geçenlerin dikkatini çekerek yolun kapanmasına ve trafiğin aksamasına sebep olduğu, bayrak üzerinde ayıldızın bulunmadığı (Bayrağın üzerinde 1 Mayıs büyük puntolarla yazılmış) ve bunun kızıl bir bayrak olduğu anlamı taşıyarak halkın üzerinde infial yarattığı..." gerekçesiyle 30.4.1976 günü Devlet Güvenlik Mahkemesine havalı etti.

D.G.M. "Beyaz bez üzerine düz kırmızı bir bayrak, önüne bir kadın ve erkek işçi resmi yerleştirip, erkeğin sol eli çekiçli olarak bayrağın tam ortasına gelecek şekilde yerleştirildiği ve bu suretle Komünizmin fimsali olan orak çekiç bayrak meynada geldiği, herkesin görebileceği bir yere asarak propaganda yaptıkları..." gerekçesiyle iki işçiyi cumhuriyet savcılığına havalı eder.

Bayram Atik'le Mahmut'un hikayesi burada bitmiyor. Olay Sulh Ceza, Asliye Ceza, Ağır Ceza ve 2. Ağır Ceza mahkemelerinden geçti. Şimdi 2. Ağır Ceza'da TCK 142/1 ve 40'inci maddelerden yargılanıyorlar. İki işçi hakkında mahkeme başkanı olumlu karar veriyor. "Asılan afişler işçi haklarının ve emek meflumunun esprisinin ifade etmekle komünizm propagandası mahiyetinde olmadığı..." "belirtiyor ve tahliyelerini istiyor. Mahmut Erdiç ve Bayram Atik şimdi cezaevindedir.

Daha nice 1 Mayıs'lara...

ankara

HACETTEPE'DE DİRENİŞ

Hacettepe Tıp Fakültesi ve hastahanesinde 27 Nisan Salı günü hekim dışı sağlık personeli, genel idare görevlileri, teknik bakım elemanları, diğer görevliler direnişe geçtiler. Direniş hekimler, hemşireler ve öğretim görevlilerinin büyük çoğunluğu da destekliyor.

Bu direniş şimdilik yemek yememe biçiminde sürüyor. Hacettepe hastahanesinde daha önceleri direnişe geçilmiş, rektörlüğün sorunlara çözüm bulacağı açıklaması üzerine direnişe son verilmişti. Ama bugün değin hiçbir sorun çö-

zülmemdi. Çalışan tüm personelin çözümlenmesi gereken ivedi sorunları var. Bunların başında yemek, kreş, sağlık, mesai geliyor. Kendisini görevi olduğumuz bir işçi sorunlarını şöyle dile getirdi:

"Rektörlük sorunlarımızı çözeceği yerde polisi üzerimize salıyor, bize baskı yapıyor. İlk gün yemekhane müdürü Erdoğan Duru ellerinde makinalı tüfek bulunan polislerle birlikte gelip bazı arkadaşlarımızın kimliklerini kontrol etti. Direnişe katılanların işten atılacağını söyledi. Kendisinin her şeyi sağlıyor. Bizim için söze 25 milyon liralık yemek fonu ayrılıyor. Buna rağmen kalitesiz, üstüste aynı yemekler çıkıyor. Yedigimiz ispanağın içinden kum, çivi, metal parçaları çıkıyor. Yeşil sebze yerilmiyor veriliyor. Yemekhanede diyet kontrolü yok. Çöp dökülen yerde yemek kapları üstü açık konuyor. Ondan sonra deney hayvanlarının taşıdığı ara-

HACETTEPE PERSONELİ: VERİLMEYEN HAKLAR

faşizmin gücü

AKIN ERTEK

1 Mayıs'la birlikte, işçi sınıfı hareketinin niceliği ve niteliği daha büyük bir açıklık kazandı. 1 Mayıs'ta işçi sınıfı yalnızca bir günü kutlamadı. Aynı zamanda, geçmişle geleceği arasında bir köprü kurdu. Girdiği mücadelenin boyutlarını gösterdi. Dar mücadele alanlarına hapsolüp kalmaya niyetli olmadığını kanıtladı.

1 Mayıs'ın işçi sınıfı hareketi içinde olanlar için taşıdığı anlam, her zaman tazeliğini koruyacak. Ancak, 1 Mayıs'ın öğrettikleri çok daha geniş bir alan kapsıyor. Türkiye'de tartışılan teorik ve pratik bir çok meseleye aydınlatıcı getiriyor. En azından, peşin yargılar üzerinde yeniden düşünmeyi, kimi "veri"leri yeniden gözden geçirmeyi gerektiriyor. Bu yargılar ve veriler, faşizme, faşizmin tirmanışına ilişkin.

İlk gözlem ve sonuç, 1 Mayıs'ın büyük bir kitle tarafından kullanılabilmesine ilişkin. 1 yıl aşkın bir süredir, faşist tirmanış en geniş boyutları ile yurdun her yanından, her kademedeyi sürdüren bir iktidar 1 Mayıs'ı engellemeyi, baskı, terör ve çeşitli provokasyonlar, 1 Mayıs'ın kutlanışını engellemeyi. Bu, açıkça, egemen sınıflar için bir gerileme anlamı taşıyor. Egemen sınıfların gücünün dışında ve ona karşı olan güçlerin gücünden soyutlanarak mutlak anlamda ele alınmaması gerektiriyor gösteriyor. Egemen sınıfların 1 Mayıs'taki çaresizliğine "yeni bir oyun" ya da bilinçli bir "sessizlik" olarak bakılmaması gerekir. Başka türlü faşizmi kadiri mutlak belleyerek teslimiyetçiliğe götüremesinden başka anlamla gelmez.

Faşizmin gücü ve güçsüzlüğü üzerinde net olmak gerekir. Türkiye'de faşizmin tirmanışını son derece bilgin ve planlı bir biçimde yürütülmek istendiği bir gerçek. Ancak bu, tek başına, tirmanışın istenilen şekilde gerçekleşmesi sonucunu getiriyor. Plan, niyet olursa olsun, faşizmin şaşmaz bir plan çerçevesinde tirmanışını. Yine şaşmaz ve enine boyuna sistemataik bir gelişme gösteremiyor. Bunun çeşitli nedenleri var.

Faşizm eklektik bir ideolojinin oluşuyor. Bu nedenle sürekli gelişen olaylar karşısında değişik tutumlar almak zorunda kalıyor. Kendi iç çelişiklerini frenlemekte zaman zaman güçsüz ve zor durumda kaldığı oluyor. Bu bir.

Buna bağlı olan bir ikincisi de, faşizme karşı olanların gücüne ilişkin. İşçi sınıfının gücü, faşizmi, çizgisini dışarıya bakarak ayarlama zorunda bira-

BİLENİYOR

ba ile - bu arabalar hiç temizlenmiyor-
yemekler hemşirelik okuluna götürülü-
yor. Laboratuarlarda sağlığa aykırı bir
şekilde çalışıyoruz."

Direnişlerini haklarını alıncaya kad-
dar, gerekirse daha başka biçimde sür-
düreceklerini açıklayan tüm personel
ivedi isteklerini kamuoyuna şöyle açık-
ladılar:

- Yemeklerin kalitesinin düzeltilme-
si, idari personele de ücretsiz yemek ve-
rilmesi, ve personel tarafından seçilecek
3 kişi tarafından yemekhanenin kontro-
lunun sağlanması,

- Döner Sermayeden herkesin hiz-
mete katkısı oranında yararlandırılması
ve Döner Sermaye'den kimlerin ne kad-
dar pay aldığı açıklanması,

- Yan ödemeler kanunu kesin halini
alıncaya kadar, diğer kurumların yaptığı
gibi eskisi üzerinden ödeme devam
edilmesi, farkların daha sonra verilmesi,

- Bayan personelin çocuklarına ye-
tecek kadar kreş açılması,

- Devamlı kadrolu personel dokto-
runun bulunması ve personel tedavisine
gerekli ilgin gösterilmesi,

- Laboratuvar, Ameliyathane, Rönt-
gen, Atölyeler ve diğer çalışmalar yerle-
nde iş koşullarının insan sağlığına aykırı
olmayacak şekilde düzenlenmesi,

- Gece çalışan personel için servis
arabasının temin edilmesi,

- Bilim Dalı Derneği'nin dağıttığı
paranın teknik bakımda herkese eşit ve-
rilmesi.

Rektörlüğün işten atma tehditleri
direnışı kıramadı. Bu kez de sorunlara
çözüm getireceğini açıklayıp, uygula-
mazsa kamuoyuna ne diyecek?

kütahya

BOZKURT ÇANTALI
MÜDÜR VE KÖYLÜLER

Körs, Kütahya iline bağlı bir köy.
Köyün özelliği, ahalisinin alevi oluşu.
Köy muhtarı ise CHP'li.

Körs köylüleri, ellerindeki fidanları
bir törene köylerine dikmek istiyorlar.
Törene, TOB-DER Kütahya şubesinden
öğretmenler katılıyorlar. Öğretmenleri
özellikle Körs köylüleri davet ediyorlar.
Fidanların dikilmesinden sonra, okul
bahçesinde bir de piyese veriliyor. Daha
sonra köylüleri yenilen yemekten sonra
öğretmenler toplu halde Kütahya'ya dö-
nüyorlar.

Kıyamet bundan sonra kopuyor.
TOB-DER'li öğretmenlerin bir köyü zi-
yaret etmeleri, MC'nin faşist tiranına
zincirinde kıyamet koparılabilecek bir olay-
dır çünkü.

Köye ilk baskın Milli Eğitim Mü-
dürlüğü tarafından yapıyor. Sağlık
memuru geldi, denerek bir araya
toplanan köylülere ve köydeki öğret-
menlere olmadık küfürler, hakaretler
yağdırıyor. Küfür ve hakaretlerden en
çok Körs köyü öğretmenleri nasipleri-
ni alıyorlar. Kütahya'dan Körs köyüne
öğretmen çağrılarak işlenen "büyük
suç"un affı için gerekli işlemleri de
açıklıyor Kütahya Milli Eğitim Müdürü:
Bir hafta içinde bütün öğretmenler Ol-
kü-Bir'e üye olmalıdırlar. Bunun dışın-
da, başlarına birer beşik dikilerek öğret-
menlerin birbirleriyle konuşmaları engelleniyor.
Öğrencilerin de teker teker üstleri
aramıyor. Gerecek olarak da öğ-
rencilerin üzerlerinde "devrimci şiir tu-
lanma olasılığı" gösteriliyor.

HEKTAŞ İŞÇİLERİ GREVDE

Milli Eğitim Müdürlüğünden sonra, baskın
sırası Jandarmalara geliyor. Milli
Eğitim Müdürlüğünün baskınından dört gün
sonra Körs'ü basan jandarmalar, öğret-
menlerin ve öğrencilerin evlerini, çanta-
larını teker teker arıyorlar. Bütün bu
baskınlar sırasında köyde bulunmayan
CHP'li Körs muhtarı, jandarma araması
sırasında köye geliyor ve köyün içine
sokulmuyor.

Körs köyünde olup bitenler, hergün
yurdun dört bir yanında olup bitenlere
yalnızca bir örnek. Tirmanışın asker ve
sivil bürokrasi aracılığıyla merkezlerin
dışında dükkatlerden kaçan bölgelerde
nasıl yürütüldüğünün bir göstergesi.
Körs'ü ilk basanlardan Milli Eğitim Mü-
dürlüğü, baskın sırasında bozkurtarmalı bir
çantayı yanından hiç ayırmıyor. Baskı-
nı, kısa bir süre sonra resmi güvenlik
kuvvetleri pekiştiriyor.

istanbul

PETROL KİMYA-IŞ
GÜÇLENİYOR

DISK'e bağlı Petrol Kimya-İş sendi-
kasi, bağımsız sendikaların katılımı ile
daha da güçleniyor. Mayıs başında, bağımsız
Atom-İş sendikası da Petrol Kimya-İş'e
katıldı.

Atom-İş sendikasının geçtiğimiz yıl
yapılan genel kurulunda, oybirliği ile
DISK'e katılma kararı alınmıştı. Bu kararın
alınışından sonra DISK, Atom-İş'e
DISK içinde aynı ikolundaki Petrol
Kimya-İş ve Petkim-İş'e görüşmeler
yapması ve sonuçta bunlardan biri ile
birleşmesini önermişti.

O günden beri yapılan görüşmeleri
dergelendiren Atom-İş, sonunda bu sendi-
kaların Petrol Kimya-İş'e katılmaya
karar verdi.

Atom-İş'in de katılmasıyla son 10
ay içerisinde Petrol Kimya-İş bünyesinde
de bütünleşen sendikaların sayısı 4'e
yükseldi.

Atom-İş'in Petrol Kimya-İş ile birleş-
mesi konusunun görüşüldüğü genel
kurula sunulan çalışma raporu şu sözlerle
bitiyor:

"DISK'e katılma sorunumuzun de-
ğerlendirilmesinin bir cümle ile vurgular-
sak, Petrol Kimya-İş sendikası ile bütünleş-
menin tek devrimci ve otumlu seçen-
ek olduğuna belirtmek isteriz."

Genel Kurul sonunda işçiler karar-
larını verdiler: Petrol-Kimya-İş ikolunda
tek devrimci sendika olan Petrol Kimya
İş ile birleşmek ve bütünleşmek.

İstanbul'da Kartal'da bulunan Hek-
taş Tarım İlaçları TAŞ'de 110 işçi çalış-
yor. Hektaş, Petrol Kimya-İş sendika-
sına yeni katılan bir işyeri. Daha önce bu
işyerinde yetkili sendika, Türk-İş idi.

İşveren Petrol-İş'te bulduklarını Pet-
rol Kimya-İş'te de aramaya kalktı. Ama
Petrol-İş'te kolaylıkla uzlaşan Hektaş

işyerini aynı kolaylığı işçi sınıfının çı-
karlarını sonuna dek savunmaya kararlı
Petrol Kimya-İş'ten gördü. İşveren, toplam
70 maddeden oluşan sözleşme tasarı-
sınının 58 maddesinde uyuşmazlığa
gitti. En sıradan sendikal ve sosyal hak-
lar için dahi uzlaşmaz davrandı. Örneğin,
ücret zamları, ikramiyeler, kıdem tazminatları
ve çalışma hayatının kısaltılması gibi temel
maddelerin yanı sıra, sendika ilan tahtası,
hafif işler ve anlaşmazlıkların çözümü gibi
maddelere bile işveren, işçilerin haklı isteklerine
karşı çıktı. Bunun üzerine Petrol Kimya-İş
6 Mayıs günü Hektaş'da greve gitti.

Yıllarca sırsendikalarla kurduğu
işbirliği alışkanlıklarından kurtulama-
ya işverene, Hektaş işçileri ellerindeki
güçlü silahla gücülerini gösterecekler. İş-
verenlerin devrimci sendikalara ve müca-
delelerine alışmaları gerekiyor.

SOSYALİZM TİCARETİNDE İŞÇİ DÜŞMANLIĞI

A. Tefvik Küflü ve sahibi olduğu ya-
yınevi, artık Türkiye'de iyi biliniyor. Gü-
zel hostes anılarında sosyalizm anahtar-
ları dağıtınaya, sosyalist şiir, roman ya-
yınlarından anti-komünizm ticaretine
kadar her türlü çeşniye yer veren bir
çizgide ne usta tüccar olduğuna göster-
mek Küflü, son aylarda işçi temizlemekte
de ustalığını ortaya koydu.

23.3.1976 tarihinde Küflü'nün işye-
rinde çalışan satış memuru Ömer Can-
daş, muhasebeci Yakup Pamur ve söfor
Ömer Faruk Tangroğlu işten çıkarıl-
yorlar. Buna karşı çıkan işçiler, Basın-İş
Sendikasına üye oluyorlar ve direniş
gecmeye hazırlanıyorlar. İşyeri müdürü
Çetin Tüzener, işçileri direniş kararın-
dan vazgeçirmeyince iş başa düşüyor
ve patron Küflü kolları sıvıyor. Küflü,
önce işçilerden Kemal Tahir'in kardeşi
Ratip Tahir'i ziyarete ediyor. Bu girişim
başarısızlığa uğrayınca, öteki işçileri gi-
diyor ve ne ediyorsa ediyor, "ikna olan"
işçiler işbaşı yapıyorlar. Sendikalaşma
ve direnişin örgütlenmesinde öncülük
ettikleri "süclümlü" Zulfikar Yazıcı-
oğlu, Bekir Çağrı işten atılıyor. Ratip
Tahir de işten ayrılmak zorunda kalıyor.

Bu işçiler, yayımladıkları basın bil-
dirisinde, "devrimci niteliklerinden do-
layı" patron A. Tefvik Küflü tarafından
işten atıldıklarını söylüyorlar. Bu işçi ku-
rumunun önceki yıllarda da sürdürdüğü
belirtilen bildiride daha sonra şu açıklama-
lara yer veriliyor:

"Günde 10 saat ayakta çalışan işçi-
ye 1.000 TL veren, koltukta göbek büyüte
yüz diyen patronların sağtık devrimci
maskelerini indirmeyi görev biliyoruz.

İşçi sınıfından yana olan yazarları
işçileri işten atan patronlarla iştakleri-
ni kesmeye çağırıyoruz."
Bay Küflü için, bir yandan devrimci
işçileri sökağa atarken, bir yandan da
ipe sapa gelmez yayınları "daha iyilerini
başmak için zorunlu" bahanesiyle nazır
göstermeye çalışarak ilerici-saydın
çevrelerde adını "iyi yayıncıya, devrimci
yayıncıya" çıkarmak çok geride kal-
mıştır.

abartılmamalı

kiyor. Faşizm yalnızca kendi insiyatifiyle değil, işçi sınıfının gücü ve etkinli-
ğine göre çizgisini saptamak zorunda kalıyor. Üstelik, etkin olmasına çalıştığı
küçük burjuva kesimler de sahiptir değil. Bunlar, faşist ideolojinin başka
sahibi bulunmayan oyuncakları değil. İşçi sınıfının gücü ve etkinliği arttıkça,
ve kantlandıkça küçük burjuvazinin demokrasi süreci içinde daha etkin yer
alma olanakları artıyor.

Eklektizm her zaman yanlış sonuçlara götürür. Eklektizmin yanıltıcılığı
birbirine zıt kutuplarda aynı ölçüde yanıltıcı olur. 1930'lar da kimi Alman sos-
yalistleri ekonomiyi soyutlayarak ve yalnızca ekonominin niceliğine bakarak
faşizm hakkında yargılara vardılar. Faşizmi özüde çarptırarak bir küçük bur-
juva ideolojisi olarak gördüler. Ve gelişkin işçi sınıfı karşısında küçük burju-
vazinin güçsüzlüğünden hareketle ve onun kitle hareketini önemsemeyerek fa-
şizm tehlikesini göremediler. Bu yanlış ucun ne kadar pahalıya oturduğu bili-
niyor.

Bir başka uç da demokratik güçlerin niceliğini ve niteliğini küçümseyerek
faşizmi kaçınılmaz görme. Eklektizmin bir başka örneği. Çünkü demokratik
güçler toplumdaki diğer kesimlerden sınırlardan soyulanarak kendi başla-
na ele alınıyorlar. Demokratik güçlerle sermayenin ilişkileri ve gördü güçleri
bir bütün içerisinde görülüyor. Gözleniyor.

İki uç da eşit ölçüde yanlış ve tehlikeli. Birinci gruptakiler faşizme gözle-
rini kapayarak geçit veriyorlar. İkinciler ise gözlemlerini abartabiliyorlar. Bir-
inciler faşizmi görüyorlar. İkinciler ise o kadar çok görüyorlar ki yapacak
bir şeyin olmadığını kanısı ile teslimiyetçiliğe gidiyorlar. Teslimiyetçiliğin
bugün Türkiye'deki görüntüsü "yapılan her işin faşizmin ekmeğine yağ sürer-
ği", "herşeyin tirmanışın anlamı bir parçası olduğu" görüşlerinde ortaya çı-
kıyor.

Faşizmin zorunlu bir aşama değildir. Faşizmin gelişme olanağının işçi sınıfı
hareketine ve demokratik güçlerin durumuna bağlı olduğunun unutulmaması
gerek. Tarih kanadığı deneyleri iyi bilmek ve özümlenmek, durum değer-
lendirmesinde güncel görevin ne olduğunun anlaşılmasında kolaylık sağlıyor.
Faşizmin Türkiye'de yaratılabileceği bir kitle hareketi yok. Oysa büyük günde
300 bin kişi vardı Taksim meydanında.

BİRLEŞME VE SOSYALİZM YOLUNDA

25 Nisan seçimlerinin Güney Vietnam için anlamı nedir?

Bu genel seçimler devrimci yönetim için parlak bir başarı olmuştur. Seçmenlerin yüzde 98'i sandık başına gitmiştir. Emekçi Partisi'nin ve Ulusal Kurtuluş Cephesi'nin kadroları en yüksek oranları elde etmişlerdir. Meclis'in bileşimi, bütün toplumsal tabakaların, milliyetlerin, dinlerin, yaş, meslek, cinsiyet ayırdetmeksizin büyük ulusal birliğini tam olarak yansıtmaktadır. Bu oy dağılımı, Emekçi Partisi'nin çizgisinin doğruluğunu ve halkın bütün tabakalarının temel çıkarlarına ve özlemlerine uyumunu açık biçimde göstermiştir.

Yeniden birleşme sizce nasıl gerçekleşecektir?

30 Nisan 1975'ten bu yana birleşme birçok alanda gerçekleşmiş bulunmaktadır. Örneğin orduda olduğu gibi bazı özel durumlarda bu hiç beklemeden olmuştur. Bazılarında ise zamana gerek var. İki bölgede de devlet tarafından yönlendirilen eğitimde, programların ve doğrultunun birleştirilmesi hızla tamamlanmıştır. İdari personelin statüsü ve örgütlenmesinde ise ancak adım adım ilerlememiz mümkündür.

Ekonomik alanda ise Kuzey'de iki sektör (Devlet ve kooperatif sektörleri) Güney'de beş sektör (Devlet, kooperatif, karma, özel işletme, bireysel işletme sektörleri) bulunmaktadır. Devletin yönettiği branşlarda birleşme daha hızlı gerçekleşirecektir. Her iki bölgede de yönetici bir rol oynayacak olan bu sektörün gelişmesi, Devlet'in, Güney'deki diğer sektörlerin faaliyetlerini ve gelişimini düzenlemesine, olumsuz yönlerini sınırlandırarak olumlu yönlerinden tam olarak yararlanmasına, bunların faaliyetlerini ulusal plana uygun olarak yönlendirmesine yardımcı olacaktır.

Ekonomik bölgeler yaratılmasına ilişkin kararlarda yerel özellikleri dikkate alınmalıdır. Güney'de henüz tarımsal kolektifleştirmeye gidilmemektedir. Köylülerin, kolektifleştirmede kendilerinin ve Devlet'in çıkarını görmeleri gereklidir.

EMPERYALİZMİN VAHŞETİNDEN ARTA KALAN

Esnek ve gerçekçi olmak zorundayız. Birleşme çok yararlı olacaktır. İki bölge birbirini tamamlayacak, doğal ve insani kaynaklarını ortak hale getireceklerdir.

Birleşmiş Vietnam'da Saygon'un yerini nasıl görüyorsunuz?

Ho Şi Minh Kenti adını almış olan Saygon, büyük bir siyasal, ekonomik ve kültürel merkez olmasının yanı sıra, modern limanı ve havaalanı ile Güney Doğu Asya'nın iletişim merkezi rolünü de alacaktır. En önemli sorunumuz kentteki nüfus fazlalığının giderilmesidir. Bu birkaç yılımızı alacaktır, çünkü kentteki üç buçuk milyon yurttaşın en azından iki milyonu üretken değildir. Yeni

ekonomik bölgelerin çekici hale gelmesi için büyük bir çaba harcıyoruz.

Sanayi alanında, şu anda mevcut sanayileri muhafaza edeceğiz. Fakat önemli bir sorun üstesinden gelmemiz gerekiyor. Bu da, hammadde, yakıt, yedek parça ve makina kıtlığı sorunudur. Bu alanda fabrikalarımız yurt dışına, özellikle de ABD'ye bağımlı durumdadır. Yeni-sömürge Güney Vietnam ekonomisi ile Amerikan emperyalizmi arasındaki göbek bağı ise kesilip atılmış durumdadır.

Bu durum Saygon'da bir huzursuzluk yaratmaktadır. Eski rejimde ekme-kapısı bulabilen insanlar artık bu olanığı yitirmişlerdir ve bir ölçüde güç durumdadırlar. Bu insanların bizden iyi söz etmemeleri kaçınılmazdır. Fakat yurttaş-

larımızın siyasal bilinç düzeyine güveniyoruz. Yeni ekonomik bölgelerdesosyalist çalışmaya yönelen ve sulama çalışmalarına katılan gençler bize cesaret vermektedir.

Ekonomik durumun güçlüğü savaşın bitiminden bir yıl sonra da devam ediyor ve halkın bazı kesimlerinde rahatsızlığa yol açıyor. Sizce bu sorun ciddi midir?

Bu güçlükleri gizlemeye çalışmıyoruz. Halkımızın büyük çoğunluğu bunların kaçınılmaz güçlükler olduğunu, saldırı savaşının ve Amerikan yeni-sömürgeciliğinin kalıntısı olduğunu kavramaktadır. Bağlı ve güçsüz bir ekonomiyi özgü olan ham madde ve yakıt kıtlığı sorununu çözmek için, ikame ham maddelerin yerli olarak bulunmasına büyük çaba harcıyoruz. Ayrıca Kuzey'in yardımından ve dost ülkelerin, özellikle sosyalist ülkelerin çeşitli alanlardaki işbirliğinden yararlanıyoruz.

Seçim kampanyası sırasında ulusal anlayış konusunda siz kişisel olarak ısrar ettiniz. Çok sayıda insan ailelerinden ayrılmış, çalışma alanlarından uzakta, ne kadar süreceğini bilmeksizliğin yeniden-egitim kamplarında bulunuyor. Hükümet bu sorunun ne zaman ve nasıl çözüleceğini düşünmektedir?

Güney'in topyekün kurtarılmasından sonra, insanca, cömert ve ulusal birlikten yana politikamızı uygulayarak saldırganlarla işbirliği yapmış ve ülkeye ihanet etmiş kişiler için af çıkardık. Eski rejimin assubayları, askerleri ve memurları için yerinde yeniden-egitim kursları açtık. Bu yüzbinlerce kişinin

BUYUK SAVAŞÇI HO UNUTULMAYACAK

PINOCHET'İN ÖMRÜ PAZARLIK KONUSU

ABD Maliye Bakanı William Simon'ın 6 Mayıs'ta Santiago'ya yaptığı ziyareti ve Simon'ın ziyaretinden birkaç saat önce 40 siyasal tutuklunun serbest bırakılması, ABD'nin Şili cuntasında bazı değişiklikler planladığı yolunda yorumlara yol açtı. Fransız L'Humanite gazetesinin 10 Mayıs'ta Havana mahreçli olarak verdiği bir haberde, Amerikan Savunma Bakanlığı'nın Pinochet'in kağıtsız şartsız desteklenmesine taraftar olmasına karşılık, Dışişleri Bakanlığı'nın cuntanın daha farklı bir görünüm altında varlığını sürdürmesinden yana olduğu bildiriliyor. Habere göre, ABD Dışişleri Bakanlığı, Pinochet'in görevden alınmasını da bir ihtimal olarak ileri sürüyor.

Amerikan Maliye Bakanı on saat kadar süren Santiago ziyareti sırasında ülkede bulunuşunun gerçekleştiği hakkında açıklama yapmaktan çekinmiş, ancak dönüşünden az önce, ziyaretinin "bazı kimselerin özgürlüklerine kavuşmasına olanak sağlayacağını" söylemiştir. Simon daha sonra şöyle demiştir:

"Şili hükümeti, baskılarla suçlanamayacağını dünyaya göstermek zorundadır."

Bazı çevreler, Allende hükümetinin

yüksek düzeydeki görevlilerinin de yer aldığı 40 kişinin serbest bırakılmasıyla hapishane kapılarının artık açıldığı havasını yaratmaya çalışırken, Şili Komünist Partisi yöneticileri olayları şöyle özetlemekte: "Santiago ile Washington arasında sürdürülen manevralar, ormanı gizlemeye çalışan bir ağaçtan ibarettir."

Faşist cuntanın Simon'ın ziyaretiniyle serbest bırakmalar arasında bir ilişki bulunduğunu ısrarla yalanlaması üzerine, ABD Dışişleri Bakanlığı Simon'a bir basın açıklaması yapma talimatı vermiş ve Simon bunun üzerine yaptığı açıklamada: "ABD'nin ekonomik yardımı, Şili hükümetinin insan haklarını daha açık olarak kavramasına bağlıdır" demiştir.

Bu arada Santiago'da her gün en az beş kişinin kaybolduğu bildirilmektedir. Şili Komünist Gençlik örgütünün genel sekreter yardımcısı Jose Weibel Şili gestaposu DINA tarafından kaçırıldıktan sonra 21 Mart'tan beri kendisinden bir haber alınmamıştır. Cuntada bir yumaşma olduğu konusunda yayılan kastli haberler Amerikan parlamenterleri arasında da inandırıcı olmamaktadır. İnsan hakları konusunda araştırma yapan bir Amerikan parlamento heyetiyle görüştüğü için sınırışı edilen eski kilise danışmanı Jose Zalaquetti daha 5 Mayıs'ta Amerikan parlamentosunda tanık olarak dinlenmiştir.

Amerikan Dışişleri Bakanlığı'nın Şili üzerindeki manevraları, Pinochet'den başka kozlar üzerine oynamak istemesine bağlanmaktadır. Yapılan yorumlara göre bu kozların başında eski Devlet Başkanı Hristiyan demokrat Eduardo Frei gelmektedir. Frei şu sıralarda İsrail'de Golda Meir'le birlikte tamsal konularda bir "araştırma gezisi"nde bulunmaktadır. Kissinger'in yakın çalışması arkadaşlarına göre, Frei'nin yalnız Hristiyan demokratların değil, Sosyalist Enternasyonal'in de desteğini sağlayacağı umulmaktadır. Ancak, yapılan bu hesapların çok kısa dönemde uygulanmasını söz konusu olmadığı da ileri sürülmektedir.

Bu bakımdan Simon'ın Şili'yi ziyareti, Pinochet'in cuntanın başında kalabileceği sürenin uzatılmasını amaçlamaktadır. Önemlideki 4 - 7 Haziran tarihleri arasında Santiago'da Amerikan Devletleri Örgütü'nün (OAS) toplantısı yapılacaktır. ABD'nin kesin denetimi altında bulunan örgüt, bazı üye ülkelerin ABD'ye bağımlılık görüntüsünü zayıflamak istemesi nedeniyle gitgide yayılmaktadır. Örgüte üye birçok ülke, toplantı yeri olarak Santiago'nun seçilmesine karşı çıkmışlardır. Santiago'da toplantının yaratığı huzursuzluğun son örneği, 400 kadar Kolombiya'lı parlamenterin Şili'deki baskı yönetimini kınanmaları ve tutuklu parlamenterlerin serbest bırakılmasını istemeleridir.

Amerikan Maliye Bakanı Simon, son gezisinde Pinochet'den daha temkinli ve esnek olmasını istemiştir. Öte yandan, büyük sermaye de ekonomik açıdan çok zor durumdadır ve herhangi bir siyasal değişikliğe gitmeden önce burjuvazinin sırtını pekiştirmek gerekmektedir. Pinochet'in yerine şu anda bir alternatif bulunamadığına göre, cuntanın dağılmasını engellemek için de ABD'nin dolar gırgınasına gerek vardır. Simon'ın son ziyareti aslında tam anlamıyla bir pazarlık ziyareti olmuştur. Şimdi, bu pazarlığın ne kadar dayanacağı merak konusudur.

ABD BİR YANDAN PINOCHET CUNTASININ ÖMRÜNÜ UZATMAYA ÇALIŞIRKEN, ÖTE YANDAN CUNTANIN ÇOK YIPRANMASI DURUMUNDA ORTAYA SURECEĞİ KOZLARI DOŞUNMEYE BAŞLAMISDIR. ÇEŞİTLİ YORUMLARA GÖRE, DİKKATLER HİSTİYAN DEMOKRAT EDUARDO FREI ÜZERİNDE TOPLANMAKTADIR. GİDEREK YALNIZLAŞAN ŞİLİ'DE FREI'NİN ORTAYA SORULMESİ İLE YALNIZCA HİSTİYAN DEMOKRATLARIN DEĞİL, SOSYALİST ENTERNASYONALİN DE DESTEĞİNİN SAĞLANMASI UMLAMAKTADIR.

EDUARDO FREI
EMPERYALİZMİN
PİYONLUĞUNA
EN BU YUK
ADAY

ÇEŞİTLİ ÖLKELERDE

İSPANYA

"Demokratik Koordinasyon"un kuruluşunu açıkladıkları basın toplantısı sırasında tutuklanan Marcelino Camacho, Garcia Trevijano, Alvarez Dorron ve Nazario Aguado'yu yargılayan Kamu Düzeni Mahkemesi, kuruluşun bu dört üyesini "suçlu buldu" ve yirmi ile otuz yıl arasında cezalandırılmalarını istedi.

İspanya Komünist Partisi'nin Yürütme Komitesi 9 Mayıs'ta yayınladığı bir bildiriyle çok sayıda Parti üyesinin tutuklu bulunmasını protesto etti ve Yürütme Komitesi üyesi Francisco Romero Marin'in 18 Mayıs'ta duruşmaya çıkarılacağını bildirdi. Bildiri'de şöyle denildi: "Sayısız komünist ve demokrat hâlâ hapishanelerde ve her hafta sürekli tutuklamalar yapılmaktadır. Franco zamanında yirmi yıla mahkum edilmiş Yürütme Komitesi üyesi Lucio Lobato da bunlar arasındadır. Ayrıca Simon Sanchez Montero, Garcia Trevijano, Marcelino Camacho, Dorronso Aguado ve Demokratik Koordinasyon'un diğer bir çok üyesi demir parmaklıklar arasındadır."

İKP bildirisinde, ayrıca "karakollar ve sivil muhafız merkezlerinde işkencenin yeniden gündelik bir olay haline geldiği ve Amparo Aragons, Elia Martinez Jose Duplan, Domingo Martinez, Victor Vinales davalarının bunun örneği olduğu" belirtildi. Parti bildirisine, kamuyuna, "baskının barbarca tınnanısına karşı protesto" çağrısıyla son buluyor.

Öte yandan, İçişleri Bakanına üç bin aydının imzasıyla sunulan bir istemde, polis baskılarına karşı çıktığı ve 17 Nisan'dan beri tutuklu bulunan 8 genç komünistin uğradıkları işkenceler hakkında bir araştırma açılması istendi. İçişleri Bakanına sunulan belgede, söz konusu sekiz tutukluyu gören kişilerin tanıklıklarına da sunuldu.

İspanya Sosyalist İşçi Partisi Genel Sekreteri Felipe Gonzales'in de, bir çok muhalefet üyesinin hâlâ tutuklu olması nedeniyle Kral'ın görüşme davetini kabul etmeyeceği açıkladı. Yapılan açıklamada şöyle denildi:

"Gonzales Kral'ın görüşmeye gitmeyecektir. Eğer günün birinde giderse, yandırımlıkla İşçi Komisyonları yöneticileri Marcelino Camacho ve İKP Yürütme Komitesi üyesi S.S.Montero da olacaktır."

BOLİVYA

Politik ve sendikal toplantılara kınanan yasağa rağmen toplanan Bolivia Maden İşçileri 16. Kongresi, ülkede işçilerin yankılara yol açtı. 35 bin maden işçisinin temsil toplanan 500 delega, genel Torres'in ikerici hükümetinin devrilmesinden sonra işbaşına gelen gerici diktanın iş ve dış politikasını sert bir dille kınadı. Maden işçileri, demokratlar üzerinde uygulanan şiddet ve baskılara karşı çıktılar ve politik ya da sendikal nedenlerle tutuklanan bütün tutukluların serbest bırakılmasını istediler. Kongre çalışmaları sırasında kabul edilen kararlarda iş gününün kısaltılması talep edildi. Diğer bir kararda da "Amerikan emperyalizmi ve yerli işbirlikçileri" lanetlendi. Uruguay diktatörü Juan Bordaberry'nin Bolivia'ya yaptığı son resmi ziyaret de protesto edildi.

yüzde 95'i yurttaşlık haklarını yeniden elde etmişlerdir. Ayrıca, kukla rejimin yüksek düzeydeki subay ve memurları için de özel yeniden-egitim kursları düzenlendi. Devrimci iktidar bunları yeniden-egitim altında tutmaya devam ediyorsa, ülkelerini, haklarını ve yeni sosyalist rejimi daha iyi tanımları içindir. Bunlar arasında bir çoğu da evlerine dönmüşlerdir.

Suç işlemleri bu insanları beşer onar yıl hapisanelere de sokabildi. Ama şimdi, onları yeniden-egitim merkezlerine gönderdiğimiz zaman bir cezalandırma yapmıyoruz. Bir misilleme duygusu ile körlemiş değiliz. Sadece onların da normal birer yurttaş haline gelmelerini, ülkeye yaptıkları kötülüğü kavramalarını istiyoruz. Kapıları kafeslere kapatılan devrimcilerin, yirmi yıl birleşmemek üzere parçalanmış ailelerin sayısına oranla bu hiçbir şey değildir.

Dosyaları incelemek ve çeşitli kategorilere ayırmaktayız. Aldığımız kararları en yakın zamanda bildireceğiz. Kamplarda belirli bir süre kalmak zorunda olanları ortalamada kampta kalmaya süresini açkılacağız. Halk istediği takdirde, suç işlemleri bazı kukla subaylar mahkeme önüne çıkarılabilir.

Yeniden birleşen Vietnam tarafımız mı olacaktır, yoksa sosyalist kampa mı katılacaktır?

Birleşmiş Vietnam sosyalist bir ülke olacaktır. Kuzey'e Güney arasındaki tartışmalı konferanslar, seçim yasası ve seçimler bunu kanıtlanmıştır. Birleşmiş Vietnam sosyalist ülkelerde dostluk ilişkilerini hergün daha çok geliştirecek ve güçlendirecek, aynı zamanda da bağlantısızlar hareketinin tam üyesi olma durumunu onaylayacaktır. Birleşmiş Vietnam hiçbir askeri ittifaka girmeyecek, topraklarında hiçbir askeri üsün kurulmasına ya da topraklarının başka ülkelerin hükümetlerine tehdit için kullanılmasına izin vermeyecektir."

EDEBİYAT DA ÖĞRETİR DÜNYAYI

MESUT ODMAN

Sanatın ve edebiyatın en önemli işlevlerinden biri belki de birincisi, bir bilgi edinme yolu olması. Sanat kendine özgü araçlarla gerçekliği yansıtır. Onun önemi ve varlık nedeni de burada başlar zaten. İyi sanatçıların, hele büyük sanatçıların eserleri, birçok başka özelliklerinin yanı sıra, son derece öğreticidirler. "İyi-liğin" ya da "büyüklüğün" ilk ölçütü ise gerçekliği, insanın düşüncesinden bağımsız olarak var olan gerçekliği yansıtmak. Engels, "zamanın profesyonel tarihçi, iktisatçı ve istatistikçilerinin tümünden öğrendiğinden daha fazla şeyi" Balzac'tan öğrendiğini söyler.

DASKALOV'UN ROMANI

Sosyalist devrimlerin hemen sonrasındaki dönemleri konu alan romanlar da en az tarih kitapları kadar yararlı. Başanlı olanlardan söz ediyoruz elbette. Örneğin, *Sovyetler Birliği'nde 1930'tardaki* "kollektifleştirme hücumu" nun zorunluluğunu da, hatalarını da, Şolohov'un iki büyük romanı *Uyandırılmış Toprak* ve *Don Kıyısında Hasat* kadar iyi anlatan kitap az bulunur. Stoyan Daskalov'un burada sözünü edeceğimiz *Büyük Mücadele* adlı romanı, Bulgaristan'da işçi sınıfının iktidarı ele geçirdiği yıllarda tarım cephesinde verilen savaşı anlatıyor. Kitabın Türkçede yayımlandığı tarihe bakılırsa (üçüncü basım, 1974 tahini tasıyor), biraz gecikmiş bir okuma olacak; ama gerekli. Şöyle bir yol da önerilebilir bu okuma sırasında: Romanla birlikte, romanın çeşitli yerlerinde, tarım cephesinde sosyalizmin kuruluş sorunlarına ilişkin "klasik" metinleri karıştırmak oldukça yararlı olabilir. Varsın, böyle bir okuma, "edebiyatın, edebiyat olarak değerini anlamama" suçlamalarıyla karşılaşsın. Oysa tam tersine, böylece, edebiyatın değerini daha iyi anlamaya olanaklı artıyor.

Büyük Mücadele, 1945'te Bulgaristan'daki devrimci mücadelenin kırıldıkta en can alıcı sorununu karşımıza getiriyor: Sosyalist ekonominin kuruluşunu vazgeçilmez koşullardan biri olan tarımsal üretimi ve verimliliği artırmak, bunu yaparken de, sosyalist devrimin temeli olan işçi-köylü ittifakını daha da pekiştirmek. Dimitroff, 1948'de yapılan V. Kongrede bu sorunu şöyle somutlaştırıyor: "Halk demokrasisi egemenliği ve sosyalizm kuruculuğu iki ayrı temel üstünde, yani büyük ve birleşik sosyalist sanayi ile parça buçuk, geri kalmış küçük mal üretici köy ekonomisi temelleri üstünde uzun zaman tutunamaz". (BKP Tarihi, S. 268)

Romanın başkışısı Mito, unutulmaz bir tip. Aliman faşizmini bozguna uğratan cephe savaşan Mito'nun köyüne dönüşüyle başlar roman. Toprağının, kendisi savaşırken kurulan kooperatif topraklarına katılmasını kabul etmiştir Mito; ama köyüne dönünce, işin farkına varır. Daha doğrusu, yine eski küçük köylü gözüyle görmeye başlar olan biteni. Geri ister toprağın; bir yandan mülkiyet tutkusuyula, bir yandan eskiden olduğu gibi doğayla; toprakla tek başına boğuşmak hırsıyla küçük toprağının ve iki ineğinin peşine düşer. Ne kooperatifin yaman bir emekçisi olan karısı etkileyebilir onu, ne artık parti ya da kooperatif

yöneticisi durumunda olan eski arkadaşları, ne uyarılar, ne de tehditler. Faşizme karşı savaştan henüz dönmüş bu insan, nerdeyse bir karşı-devrimci gibi davranmaya başlar: Karısını döver, durmadan olay

mümkün olduğu kadar mühet vermeye gayret edeceğiz. Biz, kendi hesabına çalışan köylünün, sadece, tarafımıza geçmesi mümkün olduğunu inandığımız için değil, aynı zamanda partinin çıkarı bunu gerektirdiği için böyle hareket edeceğiz". (Köylü Sorunları, aktaran: Stalin, *Leninizmin İlkeleri*)

Lenin ise kooperatiflerin "iğe (üretim araçlarının devlet mülkiyetinde olması) ve yeni sisteme en basit, en kolay ve köylü tarafından kabul edilebilir yollarla geçiş açısından" çok önemli olduğunu belirtiyor. "Sosyalizmi her türden işçi dernekleri aracılığıyla kurmak için fantastik planlar yapmak başka şeydir; sosyalizmi, pratikte, her küçük köylünün yer alabileceği biçimde kurmayı öğrenmek çok daha başka şeydir" diyor. (Collected Works, c. 33, s. 468)

"MÜCADELE" NİN KAHRAMANLARI

"Büyük mücadele" nin unutulmayacak kahramanlarından biri de, Mito'nun karısı Gena. Roman boyunca, basit ve gösterişsiz bir emekçi olan bu köylü kadının, kollektif çalışma içinde güvenmesini, kişilik kazanmasını izliyoruz. Gena, uzun yılların ortak yaşantılarıyla, gerçekten bağlı olduğu kocasını terkeder. Şunu demektedir bu davranışıyla: "Aramızda kopması çok güç bağlar bulunabilir. Birbirimizi sevebiliriz de. Ama sen böyle kalmaya devam ettiğin, bir arada bulunmamıza olanak yoktur. Çünkü doğru olan benim yolumdur". Gena'nın bu noktaya gelinceye kadar gösterdiği gelişme, başarıyla anlatılır romanda.

Okurken, Şolohov'un bir kahramanını hatırlamanın bir kişiyi karşılaşıyoruz: köydeki en eski partili Stamen. *Uyandırılmış Toprak*'taki Makar Nagulnov'ta Stamen arasındaki benzerlik hemen göze çarpar. İkisi de inanmış, mücadeleci partililer. İkisi de biraz esneklikten uzak, biraz disiplinsiz. İkisi de, sınımsız insanlar olmalarına rağmen, "zorla değil, örnek verecek ve inandırarak" ilkesine aykırı hareket ettikleri için Parti tarafından sert biçimde cezalandırılıyor. İkisi de başlangıçta bu cezalandırmaya karşı olumsuz bir tavır takınırlar. Ama sonunda ikisi de gerçek birer partizan gibi davranırlar: Nagulnov, kulakların komposunu ortaya çıkarırken hayatını verir; Stamen ise hatasını anlayıp kendisine verilen yeni görevi ağırbaşlılıkla yerine getirir.

Daskalov'un romanı, Mito'nun gelişiminin yanı sıra, kooperatif üyesi köylülerin kollektif çalışmalarının gelişmesini, köylülerin, özellikle genç köylülerin makinelerle karşı sevgilerini, kulakların giriştiği amansız sınıf mücadelesini sergiliyor. Bu arada, köyün yaşlıları, kulakların şefi Neşo, onun karısı gibi, üzerinde fazlaca durulmamış, ama ustaca çizilmiş tipler kolayca belleğimize yerleşiyor.

ÇEVİRİ TALİHSİZLİĞİ

Bu kitaptan söz ederken çevirisine değinmemek doğru olmaz. N. Sel'in yaptığı belirtilen çeviri için söylebilecek en hafif söz, baştan savma olduğu. Çeviri Türkçe'nin gelişiminden habersiz. Ayrıca, "brigada", "brigadir", "agronom", "kançelarya" gibi sözcüklerin durmadan kullanıldığı bir metnin ne kadar dilimize çevirilmiş sayılabileceği, sorulması gereken bir soru. Hele, birçok anlamız ya da yanlış cümle de düşünürse. Birkaç örnek: "Defol avlumuzdan, zira kafanı patlatırm!" (s. 12) "Fakat inekleri sanki evlatlarıymış gibisine geldi ona..." (s. 66) "Öyle ya, nerden para buldular da bunca kadar mal mülk satın aldılar?" (s. 95) "Bütün bunlardan sonra git de üzülme, git de bir odun alıp, kafalarını kırma?" (s. 169) "... Gena Mito'ya brigadasında emek disiplini hakkında anlat-sın..." (s. 413) "Sakin, bulutsuz, güneşten ginkyüzü parı parı parlıyordu." (s. 595)

Ama bütün bunlar, kitabın önemini azaltmıyor. Olsa olsa, güzelliğini bozuyor, bir de yeterince talim-mayengeliyor, o kadar.

çıkartır, kooperatifin ineklerini çalmaya kalkışır, kulaklarla (zengin köylülerle) ilişki kurar. Sonunda geri verilir eski mülkü, ama tıppı değil. Karısının payı ayrıdır, çünkü o gönüllü bir kooperatif üyesidir artık. "Buyur" denilir, "At bakalım, şu eski küçük mülkünü. Kendi gözlerinizle gör her şeyi. Nasıl olsa, eninde sonunda, yerin bizim yanımızdadır".

KİTAPLARIN HAYATA GEÇİRİLMESİ

Engels şöyle diyor: "Biz azim ve kararlılıkla küçük köylünün tarafını tutuyoruz; onun hayatını daha dayanılır hale getirmek için, karar verdiğimiz takdirde ortaklığa geçmesini kolaylaştırmak için elimizden geleni yapacağız; ama henüz bu kararı almaya hazır değilse, küçük toprağı üzerinde düşünmesi için ona

Bulgaristan'da Kapitalizmden
Sosyalizme Geçiş Sorunları

30 TL.

Bulgaristan Bilimler Akademisi
Tarih Enstitüsü

Din, Bilim, Felsefe

12.50 TL

Howard Selsam

Bilim Yayınları

P.K. 265 SİRKEÇİ - İSTANBUL

BİZİM TİYATROLARIMIZ

(3)

BİRLİK SAHNESİ

●Tiyatronuzu kısaca tanıtır mısınız?

BİRLİK SAHNESİ 1975 - 76 oyun dönemi başında Marksist dünya görüşünün estetik plandaki izdüşümünü araştırmak, bu alandaki kuramların uygulamaya dönüştürülmesi için gerekli bir ortam yaratmak amacıyla kuruldu. Burjuvazi-nin sürdürülmüş olduğu egemenliğin sanat alanında da bir karşılığı vardır. Tiyatronun özgül sorunlarında da yansımıştır bu anlayış, doğal olarak. Giderek, özel mülkiyet kavramının korunmasını amaçlayan burjuva dünya görüşü tiyatroya da kendi çıkarınca biçimlendirmiş, geliştirmiştir. Bugün için tiyatrorunun yapısı, oyunculuk anlayışı, oyunlan dünyaya bu açıdan bakılmaktadır. Yapılış amacı ne oranda işçi sınıfının mücadelesine katkıda bulunmak olursa olsun, bütün varlığında bu sınıf bilincinin yansımaları haline dönüşmeyen bir tiyatroya özünde burjuva kültürüne bir karşılık taşımaz. Oysa amaç nesnel gerçeklikte bu iki anlayış arasındaki uzlaşmaz karşıtlığın varlığını reddetmek değil, tersine, bu görüşle hareket etmektir. Demek ki tiyatro özünde ve görünümünde, içeriğinde ve biçiminde zıddına dönüşmektedir. Nesnel koşulların saptadığı bu yönde verilecek mücadelenin, uğraşın, çabasının üstünde yer alacağı bir sahne soruna geçerken bu açıdan bakılabildiği gün bir tiyatro olacaktır. BİRLİK SAHNESİ böyle bir amaçla kurulmuştur. İlk oyunu olan "Faşizmin Korku ve Sefaleti", bu konudaki kuramsal ve uygulama boşluğunu en düzelen ve bilimsel bir sistematik ile doldurmuş olan B. Brecht'in bir yapıtı idi. 2. Dünya Savaşı öncesi Almanya'da Nazilerin iktidarda yükseltilerini ve çeşitli sınıf ve kesimlerin bu olguya karşı tepkilerini konu alan oyunda "Faşizm hangi sınıfa hizmet eder?" sorusu soruluyordu. "Katilleri tanyor musunuz?" adlı şiir gösterisinde ise İspanya iç savaşından günümüze kadar faşizmle yapılan mücadeleleri ele alan şiirlerden oluşmuş bir dizi sunuldu seyircilere. "Beraber yaşarız, doğduğumuz, beraber ancak herkes kendi payına ölür" dizisinin bir üst düzeyde ölümün şiire, şiirin devrimci gücüne dönüşmesi olarak anlaşılması amaçlanan bir gösteriydi "Katilleri tanyor musunuz?". Dönerim son oyununda ise gene Brecht yönünde hareket edilerek yazan "Sezuan'ın İyi İnsanı" adlı yapıtı hazırlandı. Doğru Alman estetikçisi Karl Heinz Schmidt oyun hakkında şöyle diyor:

"Materyalist Brecht - kendi idesinden yola çıkarak - oyunda gerçek yaşamın sürecinin belirli bir kesitini izler ve bu yolla (tüm felsefi bakışın yanısıra) uzlaşmaz çatışmaların yasal hareketlerini ve sonuçlarının açığa çıkarır. Bu, kendi iç dramatik kompozisyonu içinde felsefi parabol - idesi açısından organize

edilmiş, konu bakımından sınırlı bir kopyadır, ama bundan ötürü yine de gerçek yaşamın bir kopyası kalır. Brecht'in "Sezuan'ın İyi İnsanı"ndaki çatışma ve insan biçimlendirmesi, sosyalist-gerçekçi bir yanıtıdır ve alışılmış parabol biçiminin diyalektik materyalist temelde yaratıcı bir tarzda geliştirilmesi yeni olanaklar kazanır. Burada toplumdaki uzlaşmaz insanlar arası çatışma ilişkilerini, çok karmaşık yapısını tüm zenginliği içinde gösterilmesinde ve sosyalist tiyatrorun bilgi teorisine ilişkin ve estetik değerini arttırmakta başarılı olmuştur."

BİRLİK SAHNESİ sekiz kişilik bir topluluk olarak çalışmaya başlamış ve gelişerek kadrosunu yirmi kişiye çıkarmıştır. Kadroda Meral Taygun, Güler Ökten, Oktay Sözbir, Nurettin Şen, Mehmet Müfit, Erol Katreoğlu, Angela Sözbir, Aydın Işık, Doğan Dal, Erdal Karadavut, Ertuğ Koruyan, Belkis Taşkeser, Gülümser Gülhan, Kazım Hün, Sema Yavuz, Gülşen Tuncer, Tayfun Yeşiltaş, Sedat Pamuk ve Vasif Öngören vardır.

●Sizce tiyatrorun işlevi ne olacaktır?

Tiyatro, hayattan soyut, varlığını uzaysız ve zamansız bir ortamda sürdüren bir düşünce değildir. Hayatın somut gerçeklerini yansıtır, yalnız yansıtmak hayatın gündelik geçişinin bir kesitini aslına uygun olarak sahne üstünde tekrar sunmak özünde bir derinlik taşımaz. İnsanlığı salt yaşamakla yetinse hayvanın bir farkı kalmazdı. İnsan diğer canlılara üstün kulan doğayı değiştirebilme yetisidir. Bu da ancak doğa ile olan ilişkilerinde toplu üretkenliğine dayanan bir işlevdir. Toplu üretim topluluğu içinde tarih boyunca farklılıklar doğmuş ve günümüze kadar süren uzlaşmaz sınıf çelişkilerini ortaya çıkarmıştır. Toplumun bu çelişkili niteliği, doğanın değiştirilebilirliğini bir zamanlar olduğu gibi, kolayca görülüp kavranabilir bir olgu değildir. İşçi sınıfı bilimi ise topluluğu böylece yorumlamakla kalmaz giderek topluluğun değişirilmesi yolunda mücadeleyi zorunlu kılar. Sonuç olarak yapılacak sosyalist tiyatrorun hayati yalnız aslına uygun olarak yansıtması değil iç çelişkilerini kavranabilir bir durumda sunması gereklidir.

●Bu nasıl yapılacaktır?

Hayati kavranabilir olarak düzenlenmiş çelişkileriyle sunmak özel bir sahne anlayışını gerçekleştirmeyi zorunlu kılar. Bu aşamada doğal olarak kabul edilen her toplumsal olgu, kendi iç çelişkilerinde hareketle, yadgaratıcı bir biçimde sunulur seyirciyeye. Böylece ilk aşamada değişimi aklı gelmeyen bir görüşün çelişkin niteliği, dolayısı ile de değişibi-

BİRLİK SAHNESİ, GEÇEN YIL BAŞLADI ÇALIŞMALARINA. VASİF ÖNGÖREN 12 MART DÖNEMİNDE VERDİĞİ ZORUNLU ARADAN SONRA BİRLİK SAHNESİ'NDE SÜRDÜRÜYOR TİYATRO UĞRAŞINI.

BU HAFTA BİRLİK SAHNESİ ÇALIŞANLARIYLA KONUŞTUK.

NEVZAT ŞENOL

BİRLİK SAHNESİ, "SEZUAN'IN İYİ İNSANI" OYUNUNU 14 - 30 MAYIS TARİHLERİ ARASINDA ANKARA'DA MENEKŞE SINEMASI'NDA SERGİLİYOR.

lirliği ile karşı karşıya kalır seyirci. Başka bir deyişle, tiyatrorun işlevi "Dünyanın değişebilir olduğunu, değişmesi gerektiğini" seyirciyeye kavratmak ve bu zihinsel faaliyetten de "bir zevk duymasını sağlamak"tır. Bu eylem son çözümde sınıf çelişkisini ortadan kaldırmak anlamına geldiği için sosyalist, hayatın kavranılması için uygulandığı için gerçek bir eylemdir.

●Bazıları bu sisteme "diyalektik tiyatro" diyorlar.

Hayatın kavranılması ancak doğa ve topluluğun diyalektikliğinin yasalarını anlamak ve uygulamakla olanak kazanır. Tiyatroda diyalektik düşünmek, aslında, hayati bu gözle görmekten başka birşey değildir. "Aslofan hayattır." Tiyatro hayatın kavranılması için bir araçtır. Hayatta kendi diyalektik hareketi içinde bakımından zorunluluğu tiyatroya da bu yaklaşımı getirir. Tiyatronun işlevi bu tamamlanıyor, bütünleyici, ışık tutucu niteliğindedir. Doğanın diyalektik yasalarını bilincine vardığı ölçüde tiyatroya diyalektikten söz edilebilir.

●Yıllık oyun düzeninde seçim önceliğini etkileyen koşullar neler oluyor?

Yıllık oyun dağılımı hem güncel hem de tartışılması ön plandaki sorunla-

ra ışık tutacak konuların ele alınmasıyla oluşur. Güncel görev "Faşizmin önlenibilir ıtrmasına engel olmak" ise bunu içeren konular seçilir örneğin. Ancak salt bunu söylemek bilinen bir şeyin pekiştirilmesinden öteye geçmeyeceği için faşist görünümün ardındaki öze: kapitalizmin kendi iç çelişkilerine değinmek gereklidir. Bunu da gerçekleştiren, mutlaka, bilgi teorisinin, maddeci diyalektik düşüncenin temel ilkelerine uymak gereklidir. Nesnel gerçeklik ve özgü durum bir arada ve zihni faaliyeti tahrik edici bir düzenleme ile sunulmalıdır.

●Turnelerde nasıl bir yol izlemeyi amaçlıyorsunuz?

Turnelerde izlenecek yol temel demokratik özgürlüklerin fiiliyatta yaşatılmadığı düzenimizde bizim tarafımızdan belirlenecek gibi değil. Anayasa'nın, ve yasaların gerektirdiği can ve sanat güvencelerinden yoksun olan tiyatrolar ancak olanak buldukları yerlerde oynatabilirler. Biz de, "Faşizmin Korku ve Sefaleti"ni kamu yararlığı olmayan halkın esenliğine hiçbir katkıda bulunmayan bir belge olarak görüyoruz. Ancak bu gerçekçi teşhir etmemizi yasaklayan herhalde aynı kanda değildir.

YOLUNUZ AMASYA'YA DÜŞERSE SULUOVA'YA ÜÇ KİLOMETRE KALA ASFALTIN VE ÇEVREDEKİ TEPELERİN "İŞÇİ-KÖYLÜ ELELE" SLOGANLARIYLA DONATILDIGINI GÖRECEKSİNİZ. BU SLOGANIN GERÇEKLEŞME BİÇİMİNİ BELKİ O SIRADA ÖNLERİNDE KURBANLIK HAYVANLARI, ERZAK YÜKLÜ TRAKTÖRLERİYLE GREV YERİNE YOL ALAN KÖYLÜLER GÖSTERECEKTİR SİZE.

Yeni Çeltik Maden işletmelerinde 980 işçi greve başladı.

Amasya'da 980 maden işçisi ocaklara inmeyecek greve gitti.

İki hafta önce basında bir iki satırla geçirilen bu haber gerçekte önemli bir gelişmeyi yansıtıyordu. Yeni Çeltik'te 980 maden işçisinin grevi, diğer grevlerden ayrı bir öze sahipti.

Bu grevi, diğerlerinden daha önemli ve anlamlı kılan nedenlerden biri, yıllar yılı haykırılan "işçi-köylü elele" şiarının Yeni Çeltik'te sağlıklı, bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmesi idi.

Evet, Yeni Çeltik'te işçi-köylü pratikte eleledi. Grevi işçiler başlatmışlardı ama bir anlamda köylüler sürdürüyorlardı. Çevre köylüler işçilere ekmek, et, süt yumurta ve sebze yağdırıyorlardı. Köylerden gelen yardım o boyutlara ulaşmıştı ki, işçiler, "yeter artık getirdikleriniz, ziyemiyoruz, ziyen oluyor" demek zorunda kalmışlardı.

İşçi-köylü dayanışmasının, bu boyutlara ulaşmasının nedeni halktaki bilinçlenmenin her geçen gün artmasıydı. Yeni Çeltik'teki Maden işçileriyle, Suluova'daki pancar üreticilerinin üzerinden sürdürülen sömürü mekanizmasının yapısında da aramak gerekir.

Yeni Çeltik Linyit İşletmesi Suluova işyerinde çalışan maden işçileri, Yeni Çeltik Kömür ve Madencilik Anonim Şirketi karşısında yıllar yılı seslerini çıkaramamışlar. İşveren alabildiğine sömürmüş, onlar susmuşlar. Sesini yükseltmek isteyenlere işveren afetmemiş, işçi ya işten atılmış, ya da dövülmüş. Bu uygulamaya 20 yıl böyle sürmüştü. Bu alabildiğine inafsız sömürü çarkı taa ki DİSK'e bağlı Yeraltı ve Yerüstü Maden İşçileri Sendikası'nın burada örgütleşene dek dönmüş. İşverene ve Türk-İş'e bağlı Eski Çeltik Madensendikasının ikili oyunun buradason bulmuş.

Yeni Çeltik işletmesi tek kişi veya kuruluşun malı değil. Birçok ortakları var. Kömür İşletmeleri Anonim Şirketi, Amasya Şeker Şirketi, Türkiye Şeker Fabrikaları Anonim Şirketi, Amasya Pancar Kooperatifi, Merzifon ve Amasya Belediyeleri bunlardan bazıları.

Maden İşletmesinin birinci görevi, çevre halkının ve işletmelerinin kömür gereksinimini karşılamaktır. Kar amacı bundan sonra geliyor. Asıl amaç kâr olmayınca, dolap çevirmek de kolaylaşıyor. Ama, şirket yine de kâr ediyor. Çünkü maden işçisi iligine kadar sömürülüyor. Genel müdürün yaptığı açıklamaya göre, geçen yılki kâr 28 milyon lira. Oysa, kârın altında 36 milyon lira olduğunu bilmeyen yok. Üstelik bu kâr,

ÇELTEK'DE

İŞÇİ-KÖYLÜ ELELE

KÖYLÜLER 980 MADEN İŞÇİSİNİ DESTEKLEYİYOR

piyasaya tonu 400 liraya verilen kömürün, en büyük alıcı şeker şirketine 157 ila 265 liradan verilmesine karşın sağlanabiliyor. Maden şirketi, Şeker şirketine çoğu kez zararına satış yapıyor.

Yeni Çeltik'teki işçi-köylü dayanışmasının bir ölçüde sömürü mekanizmasının yapısına bağlanması gerektiğini söylemiştik. Bu mekanizma biraz karışık, ama anlaşılabilir değil.

MEKANİZMA NASIL İŞLİYOR?

Amasyalı, Suluovalı pancar üreticilerinin kurdukları, ama yönetiminde hiçbir şekilde söz sahibi olmadıkları Pancar Üreticileri Kooperatifi Maden İşçileri İşletmesinin de ortaklarından. Hissesi % 16 dolayında... Kooperatif Şekerbank'a ve Şeker Şirketine bağlı. Şeker şirketi, kooperatifin 5 yöneticisinden 2'sini doğrudan, birini de dolaylı olarak seçiyor. Kalan iki kişi de genellikle ağa, eşraf takımından oluyor. Şeker Şirketi, köylünün kooperatifini istediği gibi yönetiyor. Köylüye baskı altında tutuluyor. Köylü adına kendi çıkarı doğrultusunda karar alabiliyor. Şeker şirketinin çıkarıyla kooperatifin çıkarının uzlaşmasına olanak yok. Çünkü şeker şirketi, MC cillerin elinde.

Köylü ile şeker şirketi arasında ilişkiler hiç iyi değil. Pancar üreticisi köylü, şirkete ve kendi (!) kooperatifine kızıyor.

Şirketin ve kooperatifin elinde, köylüye baskı altında tutabilmek için çeşitli yollar var. Örneğin, pancar ekim izni şeker şirketi yoluyla ve pancar kooperatifini kanalıyla verilebiliyor. Kooperatif bu izni köylünün tepesinde "demokles'in kılıcı" gibi tutuyor. Şirkete "he" demeyen köylüye çok az pancar ekim izni tanmıyor. İşleri şeker şirketinin elinde olan kontrol yeteli, daha ekim sırasındaki köylünün pancarını almaya geliyor. Köylü buna rıza göstermiyor, çünkü ürünü az para edecektir. Bir de şeker şirketinin kantarcısının fire bulma hakkı var. Kantarcı, köylünün pancarında % 5'ten % 60'a kadar fire bulma hakkına sahip. Kantarcı şirketin kara listesindeki köylülerin pancarında hep % 50 - 60 fire oluyor.

Şirketin köylüye karşı silahlarından biri de pancar paralarını zamanında vermemek.

Oyunlar bu kadarla bitmiyor. Dahası var. Şirket, istediği zaman, pancar parasının bir kısmını kömür olarak verebiliyor. Üstelik tonu 400 liradan. Maden işçisinden tonu 157 ila 265 liradan alınan kömür köylüye 400 liradan satılıyor. İşçilerin emeği üzerinden hovardalık ve katmerli sömürü de şirketin marifetlerindendir.

Köylünün sömürüsü başka şekillerde de devam ediyor. Soğuk geçen Amasya kışlarında ocaktan tonu 400 liraya torpilli kimselere verilen kömür, ocak kapisının 10 metre ilerinde 700 - 800 liraya alıcı bulabiliyor. Ancak ocaktan 400 liraya kömür almak bahtiyarlık işletme müdürüyle "türlü çeşitli" ilişkiler kuran ileri gelenlerden başkası erişememiş.

Ocakta kömür deryası içinde yüzen maden işçisi-

nin durumu da pek farklı değil bu yönden. O da kendisine verilen kömür istihkakı bittiğinde (ki bir ayda bitmesi işten değil) karaborsacıya avuç açıyor. Tabii açabilecek durumda ise...

Yeni Çeltik Madenindeki işçiler, maden şirketi ve san sendikalar, pancar üreticisi köylüler de Şeker Şirketi ve Pancar Kooperatifi ile yıllar yılı böyle sömürülüyor. Mekanizmayı bilmiyorlardı, öğreten de çıkmamıştı.

1975 yılında kurulan DİSK'e bağlı Yeraltı ve Yerüstü Maden İşçileri Sendikası'nın Yeni Çeltik'e el atmasıyla sömürü çarkının dişileri tutukluk yapmaya başladı. İşçilerin sendikadan aldıkları binlerce kırıdanmaya başlandılar, pancar köylüsünü de etkilemekle pekişti. Sendikadan 53 lira olan ortalama ücretleri 100 liraya çıkarmak istemesi ve bazı sosyal haklar talep etmesi işverence kabul edilmedi. Grev kararı alındı. Karar 5 Mayıs'ta uygulamaya kondu.

Şeker Şirketi yöneticilerinin, ilerde herhangi bir aksilik olursa işçilerle köylülerle birbirine düşürmek için çok elverişli olduğunu düşündükleri sömürü çarkı, umulan sonucu vermedi. İşçilerle köylüler, birbirlerine düşmek bir yana, ortak düşman karşısında olduklarını anladılar, birbirleriyle kenetleniyorlar.

Bu kenetlenmenin ürünleri umulmadık ölçüde bol ve çeşitliydi.

İşçiler ve köylüler çıkarılmalarının ve düşmanlarının ortak olduğunu gördüler.

Bundan hareketle, bir eylem birliğinin şart olduğunu anladılar ve uygulamaya geçtiler.

Ekonomik mücadelenin, sınıf gerçeğinin, alevi-sünni, lüz-kürt gibi suni ayrımların üstünde bir önem taşıdığını anladılar.

Maden işçileriyle, Alevi Kayadüzü köylüleri, şimdi eski ilişkilerinin tam tersine büyük bir dayanışma işçileri girdiler.

Yeni Çeltik'teki grev, şimdi sadece oradaki işçi ve köylülerin değil, Çorum'daki, Zonguldak'taki işçilerin ve köylülerin de grevi haline geldi.

Kayadüzü köylüleri, Armutlu köylüleri, Kamışık köylüleri, Merzifon Sanat Lisesi öğrenci ve öğretmenleri, civardaki TÖB-DER örgütleri greve sahip çıktılar. Şimdi grevi birlikte yürütüyorlar.

Çevre köylüleri, "direnmek sizden, en az bir yıl her türlü ihtiyacınızı karşılamak bizden" diyorlar.

1 Mayıs İşçi Bayramı bu yıl Çeltik'te işçi-köylü ortaklaşa kutlandı.

Maden işçilerinin köylülerle bütünleşmesi o denli kuvvetli ki, Merzifon Jandarma Komutanı MC'ci Merzifon Kaymakamı'nın ocağ bölgesine kuvvet gönderilmesi istenildiği şu gerekçeyle reddediyor:

- Ne gereği var ki? Kim olay çıkaracak ki? Yolunuz Amasya'ya düşerse Suluova'ya üç kilometre kala asfaltın ve çevredeki tepelerin "işçi-köylü elele" sloganlarıyla donatıldığını göreceksiniz. Bu sloganın gerçekleşme biçimini belki o sırada önlere kurbanlık hayvanları, erzak yüklü traktörleriyle grev yerine yol alan köylüler gösterecektir size...